

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Філософський факультет
Кафедра політичних наук

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТА ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна робота
зі спеціальності 052 - Політологія
освітнього рівня «Магістр»

студента
II курсу ОР «Магістр»
денної форми навчання
Байбарза Роман Олександрович

Науковий керівник -
Кандидат політичних наук, доцент кафедри
Коршук Роман Миколайович

Допущено до захисту:

Завідувач кафедри _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	6
РОЗДІЛ 2. ПІДСТАВИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	25
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ ТА ЗАСОБИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	55
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Отримання незалежності для Українського народу стала визначною подією ХХ століття. Фактор Української державності став істотним рушієм міжнародної політики. Зміна геополітичної складової світу, ідеології та способу ведення політики сприяє утвердженню нового, більш стабільного світового порядку. Саме тому важливість створення правильної основи суспільства та оформлення ефективної політики стосовно міжнародних відносин являється пріоритетом для України на найближчі роки, особливо в період кризи та військових загроз.

Незалежність дала шанс українському народу на творення власного стилю поведінки з іншими країнами. Сьогоднішні відносини нарешті почали ґрунтуватись на власних державних інтересах та історичних традиціях, саме тому відновлення та створення нових концептуальних ідей державотворення України є одним з пріоритетних завдань української політичної науки.

Через відсутність, протягом віків, самостійності Української держави на міжнародній політичній карті призвело до значного ігнорування її національно-політичних інтересів у всіх глобальних сферах життя вченими з геополітичними спрямуванням. Терени України цікавили, в основному, з точки зору зовнішньої політики третіх країн, що призвело до розуміння цілої нації як «сірої» чи «буферної» зони в сфері протистояння різних політичних блоків.

Постання нового суб'єкта міжнародного права з власними геостратегічними пріоритетами та позиціями на світовій арені вимагає перегляду всіх усталених відносин. Все це зумовлює неминучість перетворення світу у новий формат стосунків, який не може вже ігнорувати знаходження великого за чисельністю та культурою народу, його важелів впливу та важливості географічного та політичного аспекту.

Завдяки становленню власної самостійності, з'явилися можливості для вираження власних наукових, неупереджених вчень та переосмислень стосовно пріоритетних концептуальних ідей та політичних питань відносно

історії України. А найголовніше, її значення та роль в системах міжнародних відносин в сучасних умовах, налагодження співпраці відповідно до нового світового порядку.

Раніше, дана проблематика ігнорувалась в багатьох аспектах, передусім, через приховування та панування ідей, що українські зовнішньополітичні амбіції мають слабкий характер. Натомість, у зв'язку з недавніми міжнародними подіями, значно зросла наукова зацікавленість національних та іноземних науковців політичної історіографії в становленні української політичної ідеї. Це посприяло збільшенню ролі України на міжнародній арені, залучення до вирішення глобалізаційних проблем.

Власне тому наголошується на необхідності неупередженої систематизації функцій та позицій українського народу та вплив на міжнародну систему відносин, котра сприятиме рівноправного утвердження України як потужного члена світової спільноти.

Актуальність теми виражається в дослідженні природи зовнішньополітичної діяльності в фокусі міжнародної проблематики та потребує раціонального та більш поміркованого підходу вивчення Української специфіки, роблячи акцент на врівноваженні таких сегментів впливу як економічного, політичного та культурного спрямування. Наразі існує чітке розуміння важливості перегляду історичних подій в зовнішній історіографії ХХ-ХХІ століття, ставлення до входження в нові політичні блоки, як ЄС та НАТО, та переосмислення трагічних подій в історії України та їх наслідків.

На додачу, актуальність кваліфікаційної роботи окреслює важливість розуміння давніх традицій державотворчих та соборних процесів на теренах сучасної України. Загально, все вище сказане наголошує на наукову та політичну необхідність та важливість дослідження в галузі міжнародної політики України та її зовнішньополітичного фактору.

Мета і завдання дослідження полягає у аналізі зовнішньополітичних процесів України їх взаємодію з внутрішніми подіями країни та формування

теоретичних загальнонаціональних концепцій поведінки на міжнародній арені відповідно до сучасних викликів.

Предмет і об'єкт дослідження:

Об'єктом являється зовнішня політика України

Предметом виступають процеси в зовнішньополітичній діяльності України, її зв'язків на міжнародній арені, особливості формування інтересів та специфіки зовнішньої політики України

Методи дослідження: були взяті такі методи дослідження як: перегляд джерельної бази та літератури щодо поточних зовнішніх відносин України, моделювання та аналогія відповідно до схожих подій в інших країнах, дедуктивні методики разом з спостережними практиками та формування прогнозованих дій.

Структура і обсяг роботи: Робота складається зі вступу, основної частини, яка поділена на три головні розділи, висновком та використаною літературою. Обсяг роботи складає близько 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Зважаючи на глобальні світові процеси перетворення стосовно великих держав світу, перед Першою світовою війною було сформовано досить багато геополітичних концепцій різного спрямування стосовно тих чи інших народів. Відповідно до глобальних викликів все більше європейських провідних вчених намагалися глибше роздивитись зовнішньополітичне становище, з метою прогнозування та охарактеризування реального стану справ в міжнародній політиці.

Сам період охарактеризувався бумом геополітики та різноманітних теорій світобудування та призначення націй. Саме в цей час простір між Західною Європою та Росією почав набирати значних геополітичних важливих рис, котрі повинні враховуватись задля забезпечення рівноправного безпечного простору для існування багатьох народів

Усі народи цього регіону, серед них й українці, мають і повинні реалізувати право на самовизначення й захист своїх інтересів. Зокрема, українське самовизначення розглядалося як одна з вузлових проблем. У конфігурації геополітичних міжнародних стратегій враховувалися політичні устремління та ідеали народів і держав, котрі мали власне призначення та право на самостійний розвиток [15]. Ідеї ХХ-ХХІ базувалися на принципах гуманізму, справедливості, рівноправності народів. Це була не геополітика сили, а прогресивна геополітика конструювання політичного простору з урахуванням інтересів усіх суб'єктів. Але ідеї цих проектів не були враховані державами Антанти за підсумками Першої світової війни, та антигітлерівської коаліції після Другої світової війни, що згодом зумовило етнополітичні конфлікти і воєнно-політичні катаклізми.

Виборовши суверенітет, в Україні значно підвищився інтерес до геополітики, особливо в наукових колах. Ефективна стратегія з виваженими кроками відіграє ключову роль в будівництві Української держави. Географічне положення займає вагоме місце у формуванні зовнішньої

політики України. Будучи «географічним центром Європи» та водночас «перехрестям між Сходом та Заходом» позиція України має унікальне та ключове значення на Євразійському континенті.

В останні роки посилилась увага дослідників в Україні до проблем геополітики. Насамперед, варто назвати праці А.І. Кудряченка, Ф.М. Рудича, В.О. Храмова, В.В. Мадіссона, В.А. Шахова, М.С. Дністрянського та інших авторів [4].

Уже в середині ХІХ ст. в українській літературі з'являються власні геополітичні підходи. В «Історії Русів» обґрунтовано говорилося, що народ України є безпосереднім нащадком давніх русів і їхньої території, яка мала свій суверенітет та автономію [7].

А далі засновник Кирило-Мефодієвського товариства, історик Микола Іванович Костомаров у програмному документі «Закон Божий. Книги буття українського народу» обґрунтував першу наукову парадигму геополітичної стратегії стосовно здобуття національної незалежності. Документ передбачав, насамперед, демократичну перебудову всього геополітичного простору Російської імперії й утворення Федерації незалежних слов'янських держав. Члени товариства Шевченко, Костомаров, Куліш, Гулак вважали, що Україна, Росія, Польща, Білорусія, Чехія мають утворити демократичну республіку й об'єднатись у федерацію зі спільним парламентом у Києві [11].

Дмитро Іванович Яворницький у власній праці «Історія запорізьких козаків» охарактеризував, що «земельна причина» була важливим природно-географічним фактором виникнення козацтва. Послідовно аналізує створення козацтвом нового геополітичного простору України, що відстежується як новаторська національна геостратегія, на основі якої з'являлися різні геополітичні орієнтації[32].

Справжнім засновником української геополітики варто вважати Михайла Сергійовича Грушевського. У своїй багатотомній роботі «Історія України-Русі» він постійно пов'язує її специфіку з такими географічними чинниками, як положення земель, напрямками колонізації, природними

ресурсами. Він як і кирило-мефодіївці був причетний до характеристики слов'янофільської орієнтованої геополітики, хоча також долучився і до розробки інших векторів. Близька до попередньої і чорноморсько-балканська орієнтація, що передбачала створення федерації чорноморських і балканських країн [12].

На початку ХХ ст. українська геополітична думка заснувала новий етап. Для ознайомлення світової громадськості з «українською справою» Степан Рудницький (1877–1937), спираючись на підходи М.С. Грушевського, друкує у Відні німецькою мовою роботу «Україна з політико-географічного становища», а потім і роботу «Чому ми хочемо самостійної України», у яких висвітлює неминучість незалежної України з урахуванням усієї сукупності історичних і політичних чинників. Проаналізувавши зовнішньополітичну ситуацію, що склалася в Центрально-Східній Європі в роки Першої світової війни, Рудницький дійшов висновку, що лише «утворення української держави в етнографічних границях є самотнім способом, щоб запобігти заколотам у південно-східному куті Європи, так важному для світового господарства і для світової політики» [27, с.145]. І далі, що «українська справа – се велика справа, може найбільша з усіх європейських справ, її не можна зводити до справ малих народів». І тому на кожному кроці слід пам'ятати, що «ми великий народ, наш край величезний, ми мусимо бути так високо поставлені серед інших народів Європи, як нам після нашої чисельності й після величини нашої країни належиться» [27, с.136].

Майбутня самостійна Україна, вважав С. Рудницький, має створювати релігійну толерантність, політичну, соціальну й економічну рівність населення. Особливо, «головне суспільно-політичне завдання самостійної України – наскільки можливо вирівняти маєткові різниці між громадянами Української Держави і через те звести до мінімуму або цілком усунути класову боротьбу в межах України». Далі С. Рудницький висуває значення близькі до поняття «українська політична нація». «Всі ці люди, що живуть на Україні, – се українці. Наскільки вони говорять нашою мовою та держать

наші звичаї, ми їх їм не відбираємо і відбирати не будемо. На Україні кожен житиме, як захоче, коби лиш держав закони, які наставить собі на своїй землі український народ» [27, с.78].

С. Рудницький розробляв Балто-Чорноморську орієнтацію. Також було акцентовано увагу, що головне місто староруської держави, її політична столиця – Київ, розташоване на своєрідному перехресті головної української річки Дніпра і межі Полісся з Лісостепом. Приблизно на однаковій відстані як до західного, так і до східного кордону розселення українців. «Перші початки Київської держави, - писав він, - нерозривно зв'язані з Дніпром як артерією лучби» [27, с.123]. Саме завдяки користуванню даного географічно зручного та економічно вигідного маршруту ще київські князі активно конкурували на півдні за владу на Чорному морі з Візантією, а з IX ст. сформувався традиційний «шлях із варяг в греки», що простягався від Балтики до візантійських земель.

С. Рудницький розробляючи ефективні майбутні міжнародні організації Центрально-Східної Європи обґрунтовує ідею Балтійсько-Понтійської федерації, куди, крім Фінляндії та України, могли увійти Естонія, Латвія, Литва, Білорусь. Серцевиною федерації мала стати Україна як найбільша серед згаданих держав. Федерація мала стати як противага російській експансії і рівноваги щодо великих держав Західної Європи. Рудницький робить прогноз західному світові про недопустимість входження України до Російської імперії, яке б могло істотно збільшити російські експансіоністські амбіції і стало б початком агресії Росією до країн центральної Європи. Проте це прогнозування, яке швидко відбулось, лишилося без огляду західними політиками [26].

Велику увагу проблемам українським геополітичним орієнтаціям приділяв письменник і політолог Юрій Липа (1900–1944). У 1938 р. він видав роботу «Призначення України, у якій обґрунтував «чорноморську доктрину». Ю. Липа пропонував об'єднати сили дослідників чорноморської проблематики значущих країн для утворення в майбутньому «українсько-

понтійської політичної партії». Це, на його думку, сприятиме реалізації Чорноморської федеративної великодержави на чолі з Україною[26]..

Щодо геополітичних орієнтацій Ю. Липа писав: «Визначення напрямків на схід чи захід – це, передусім, нищення власного характеру, духовності, що прийшли з півдня. Духовності, що зросла над південними морями й володіннями і розпросторилась, як кров по жилах, ідучи вгору Дніпром, Дністром, Дунаєм, Богом і Доном, несучи до найглухіших закутків українських земель подих півдня» [8].

1940 р. у Варшаві була надрукована праця Ю. Липи «Чорноморська доктрина», у якій далі і більш глибоко обґрунтовувалися ідеї щодо перспективи України як лідера країн басейну Чорного моря. На думку автора, країни Чорноморського басейну мають спільні інтереси, а сам регіон, враховуючи інтегруючу економічно-комунікаційну роль моря, творить певну цілісність, має величезні потенційні можливості і геополітичне значення. І саме сильна й незалежна Україна, історія якої нерозривно пов'язана з Чорним морем, покликана вдихнути нове життя в цей регіон, ставши його лідером, і разом з іншими країнами регіону створити сильне геополітичне об'єднання.

Ю. Липа, як і дехто з дослідників, вважали, що основною віссю для України має бути не схід-захід, а південь-північ. Він зазначав: «Річна мережа формує єдність території, її торгівлі, влади, звичаїв, врешті мови й релігії» [9]. Липа порівнював Чорне море та основні річки, що в нього впадають (Кубань, Дон, Дніпро, Дністер, Дунай), зі своєрідною цибулиною з буйними паростками вгорі. Протягом тисячоліть мережа річок впливала на розвиток етносу, визначала його пересування, яке завжди відбувалось уздовж лінії «південь-північ», оскільки це відповідає головній осі українських річок. Так що балто-чорноморська орієнтація веде свій початок від вісі «північ-південь», якої дотримувалися ще київські князі, зокрема Ярослав Мудрий, намагаючись побудувати свою державу «від моря до моря».

Ю. Липа вважав, що геополітичний напрям до Чорного моря був визначальним для України ще за часів Литовсько-Руської держави. Він стверджував, що не Схід і не Захід є джерелом України, «підложжям її раси, підложжям її культури й світогляду від самого початку і до останніх часів був Південь». Саме на шляху реалізації традиційної для українського народу південної, чорноморської геополітичної орієнтації відбувся справжній «вибух суспільної енергії» [8, с. 285 – 286]. Весь південь-північ, на думку Липи, є віссю українських земель. «Теперішнє її утвердження за свідомою побудовою українського роду, при встановленні Хати дуже важливе. Без обпирання на Півночі, без виходу на Півдні немає можливості побудови цієї Хати» [9, с.286].

У геополітичній праці, «Розподіл Росії» (1941), Ю. Липа передбачав не тільки розпад Радянського Союзу, самостійність України та інших національних країв, але й формування в Росії регіональних відцентрових настроїв. Автор закликає українство бути готовим організаційно оформити свою державність: «Єсть закономірність потужня і величня, що змушує Північ і Південь піти власними дорогами» [10, с.74].

Михайло Грушевський рекомендував українцям вчитися не тільки в Німеччині, Швейцарії, Швеції, Франції, Англії, Італії, але також і в США. «Західницьку» позицію займав Б. Крупницький, вважаючи, що Україна запозичила від Заходу все необхідне, включаючи греко-католицьку церкву і латинську культуру. А тому Україна була історично близькою до Європи. Але ритм українського історичного процесу, на його думку, пролягає через західно-східний курс і нагадує певне замкнуте коло. Україна «декілька разів у своїй історії виривалася до Заходу в своєму весь час наслідуючому цей ривок наступному русі до Сходу і Півдня» [20, с. 88].

Можна визначити ще один напрямок як «геоцентричну» орієнтацію. Так, Володимир Винниченко вважав, саме тому, що від Б. Хмельницького почала переважати нещасна орієнтація на зовнішні сили (Росія – у Хмельницького, Швеція – у Мазепи, Німеччина – у Центральної ради, Польща – у Петлюри),

й спричинилася втрата української державності». І далі, наша сила може бути «тільки в нашому народі, в злитті з нашими внутрішніми силами... Коли вони хотітимуть самостійності Української Держави, тоді зовнішні сили повинні будуть серйозно подумати над тим, чи можна не задовольнити це їх хотіння» [2, с. 106].

Також варто поглянути і на зарубіжні праці стосовно розуміння зовнішньополітичних інтересів українського народу. Це важливо, передусім, для загальної ясності ставлення великих провідних держав світу в ті чи інші часи до питання української незалежності.

Серед провідних мислителів ХХ століття досить багато науковців та політологів з Європи, Америки та інших частин світу намагалися охарактеризувати геополітичні особливості території, яку населяють українці. Їхні праці були взяті до основи багатьох геополітичних концепцій, як в теорії так і на практиці з метою формування світового устрою, навіть в військовій складовій. Всі ці надбання знань дають ясну картину сприйняття території України в Європі, ставлення провідних країн до української політичної географії та їхнє формування взаємовідносин відповідно до міждержавних концепцій.

Відомий шведський учений Челлен робив акцент щодо Першої Світової війни, роблячи увагу на те, що прикриттям панславізму, вступ Російської Імперії у війну був зумовлений значущою зацікавленістю в українських західних землях. Це свідчить про геостратегічний перетин території та культури, за яку найбільше бажають боротись провідні держави. Тому і в подальшому українське питання може стати головним мотивом протистояння великих світових гравців.

Так як Росія оточена з усіх сторін чужинськими народами, до яких Челлен відносив і русинів (українців), панування Росії «було, по суті, зловживанням нижчої культури над вищою» [38. с. 188], це панування забезпечувалося «політикою планомірного гноблення вищих народів на європейському кордоні та штучним і насильницьким змішуванням (на

відміну від природного в Америці), — що мало на меті зруйнувати буферний пояс супроти Європи і дати Росії змогу навалитися всією її масою на Захід. Саме це і є російська ідея» [38, с. 139] .

Наступним вагомим внеском щодо світового уніфікованого розподілення та значення території визначається британський географ і геополітик Х.Макіндер. Його геополітична теорія Хартленду обумовлює географічну вісь історії, де Серце землі уособлює тиск на світові процеси, які дають поштовх усім іншим світовим подіям. Ключем до світового панування, тобто до контролю Хартленду він визначав Східну Європу. тому контроль над нею має абсолютне, безумовне геостратегічне значення: «Хто панує в Східній Європі, той керує Осередньою землею: Хто панує в Осередній землі, той керує Світовим островом: Хто панує на Світовому острові, той керує світом» [39. п. 113].

Найефективнішим протективним засобом має бути державно-політичне перевлаштування Східної Європи на зразок Західної таким чином, щоби підвалинами її існування стала система самостійних національних держав, «широкий клин незалежності від Адріатичного та Чорного морів до Балтійського» [39. п. 123]. Таким чином, Україна повинна виступати прикордонною ланкою та буферною зоною на підставі міжнародних договорів, яка б стримувала будь-які накопичування сил, які б могли загрожувати світовому порядку.

У концепції «Серединна Європа», створеної низкою німецьких науковців на чолі з Ф. Науманном, висувалась ідея створення простору між Францією і Росією зі спільними історичними, правовими, культурними, економічними та соціальними цінностями. Цей проект висловлював право на само визначеність народів, в першу чергу від Росії. Сама основа була сформована на демократичній базі, на якій в подальшому могла постати мегадержава в Старому світі[15].

За цим проектом, нова незалежна Україна, в основному західні території, повинна мати всеосяжний суверенітет у внутрішній та зовнішній

політиці, водночас, міждержавні питання вирішуватимуться у Конфедеративному органі, на подібі ООН.

Ідею створення незалежної України висував Макс Вебер. Для нього цілком природним було те, що українці, соціальна структура яких та рівень розвитку матеріальної і духової культури значно перевищував російські відповідники, мали утворити свою власну незалежну національну державу.

Думка щодо федералізації народів Російської Імперії за Драгоманова досить сильно вплинула на уявлення перерозподілу світу самого Вебера

Для Вебера не була таємницею російська політика «найлютішого гноблення (*erbarmungsloseste Unterdrückung*)» [46. с. 202] України; він зазначав факт потужного і подекуди успішного зросійщення українців [46. с. 259, 269, 271], згадував про заборону 1876 р. видавання та ввезення української літератури й зауважував, що «лише проблема автономії приблизно 30 млн. «малоросів» є пункт, на якому затамовують подих навіть найпослідовніші демократи» [46. с. 270]. Вебер був добре обізнаний з програмними засадами та вимогами різних українських політичних угруповань, зокрема Української демократичної та Української радикальної партій і зазначав, що кінцевою метою деяких політичних сил є відділення України від Росії та створення незалежної української держави [46. с. 270].

Своєрідною відповіддю на проект Ф.Науманна була пропозиція «Нової Європи» відомого англійського вченого-слависта Р.Сетон-Вотсона. Сетон-Вотсон був відвертим прихильником безумовної самостійності України.

У заснованому ним у жовтні 1916 р. й редагованому спільно з Т.Г.Масариком часописі «Нова Європа», в численних виступах в інших засобах масової інформації Сетон-Вотсон обстоює ідею «Нової Європи» [42. п. 183] історичними, культурними, економічними, географічними, військово-політичними чинниками. Саме створення незалежних України, Польщі, Литви, інших держав відповідатиме довготривалим інтересам Європи, здійснить мрію багатьох народів про державну незалежність.

У вересні 1917 року, розглядаючи в статті «Проблема України» ситуацію навколо України, Сетон-Вотсон наголошує, що українське питання є однією з головних причин, що призвели до Першої світової війни (вперше про це він скаже в жовтні 1916 р. [42. п. 212]; перебіг війни довів, що надалі ігнорувати цю проблему неможливо.

На додачу, існує інша теорія Східної Європи як «Зелений Інтернаціонал»

Центральним для застосованого Г.Гесселем Тільтманом у книзі «Хліборобська Європа» (1934) геополітичним підходом до ситуації в Європі є соціально-економічний аналіз. Загальноєвропейська цивілізація складається, на його думку, з двох — західної та східної — половин. Другу, попри наявні внутрішні національні відмінності та державно-адміністративні кордони, характеризують ідентичність соціальної структури та типу економіки, спільність світогляду, моралі, культури, трудової етики, способу життя, що їхнім атрибутивом або детермінативом (визначником) є прикметники: «хліборобський», «рільничий», «селянський», «сільськогосподарський»[43].

Відзначаючи любов українців до землі й хліборобської праці, Тільтман гонорує їхню працьовитість, трудову дисципліну, відданість індивідуалізму, що їм вони завдячують своїм чи не найвищим Східній Європі рівнем життя, дедалі більшим добробутом та заможністю (на базі особистих спостережень Західної України): «Кожна українська хата, хоч якою малою вона була б, огорожена парканом — символом того індивідуалізму та любові до домівки й землі, що складають саме коріння українського темпераменту. Бездоганно чепурний вигляд навіть і найбіднішого села нагадує мандрівникові, що українці, сукупно з угорцями, є найкращі господарі Східної Європи» [43. п. 208]. Той факт, що землі навколо Перемишля, що зазнали найнищівнішої руйнації за роки війни, були швидко відбудовані так, що ніщо там не нагадувало війни, Тільтман називає «справжнім чудом», створеним руками українців.

Вдаючися до зіставлення українців з іншими націями, зокрема поляками, Тільтман констатує порівняльну вищість української матеріальної та духовної культури над польською[43, с 109].

Щодо сучасних науковців, то основний акцент робиться щодо подій стосовно окупації Криму та Донбасу Росією. Саме ці події охарактеризували Україну та її справжню цінність для світу. Після 2014 року науковці почали діставати старі методички та послідовно їх переглядати. Хоч і холодна війна зробила великий відбиток на формуванні загальносвітової думки, і деякі старі геополітики формують свій аналіз з погляду минулих подій, все ж з'являються нові ідеї, які більш мають стосунок до реальності.

Стосовно колишнього держсекретаря США Генрі Кіссінджера, він вважає помилкою втручання Заходу в прагнення Росії щодо Криму, які розцінені як певне ревізійське бачення, колишнього СРСР. Його думка сформульована на значенні Криму як особливого випадку, що важко порівняти з втручанням та вторгненням Гітлера в Чехословацькі Судети. Він наголошував на не вигідності за день починати війну з Україною та окупацією Криму, вважаючи її країною здатною бути досить відкритою та бути частиною демократичного світу та Європи.

США та Європа не звернули достатню увагу на події стосовно економічних перетворень та Революції в Києві, які Росія розцінила як загрозу власним інтересам, зважаючи , що Україна завжди мала особливе значення для Росії. Тому щодо політики з Україною Захід має домовлятися також і з Росією.

Кіссінджер критикує санкції стосовно РФ, зважаючи на необдумані загострення в майбутньому, а також, що Захід потребує Росію для вирішення інших нагальних питань стосовно Сирії, Ірану і т.д.

Проте він вважає, що Україна має право сама вирішувати своє майбутнє в різних політичних блоках, але не в НАТО, тому що сама організація не має спільну думку стосовно цього питання. Найголовнішою загрозою вважається повторення Холодної війни, що може стати трагедією,

яку не можна ігнорувати. Кіссінджер закликає на відмові від прагнень України від вступу до НАТО, натомість отримання справжньої незалежності [25].

Американський філософ Френсіс Фукуяма вважає Україну ключовою державою в світі, від якої залежить майбутнє демократії у всьому світі. Він вважає, що Україна може стати найголовнішим прикладом для всього світу щодо формування правових відносин.

«Україна - це ключова держава для нинішньої глобальної геополітики та для майбутнього демократії у всьому світі. Якщо Україна досягне успіху в розбудові демократичних інституцій і в боротьбі з корупцією, то низка інших країн регіону теж зможуть цього досягти. З іншого боку, Україна може надихнути інші народи, які прагнуть жити у вільних та демократичних суспільствах», - сказав Фукуяма.

За його словами, нині демократії загрожують кілька викликів, перший з них - посилення позицій авторитарних держав, зокрема Росії і Китаю.

«Росія втручається у внутрішні справи своїх сусідів і в політику демократичних країн, у тому числі США. Росія освоїла низку нових засобів для дестабілізації демократій по всьому світу. Вона перетворила інтернет на зброю й створила новий тип війни - гібридний, що дозволяє їй надсилати війська до інших країн і водночас заперечувати», - зазначив відомий у світі політолог та філософ.

На його переконання, президент Путін не має міцного базису та обрав не той шлях, на якому можна сформувати могутню державу, бо модернізація економіки РФ провалилася й не може бути конкурентоздатною, оскільки досі залежить від викопних джерел енергії та цін на енергоносії [14].

Російський політолог фашистського напрямку Дугін, який є ідеологічним натхненником політики Росії щодо України сказав:

Суверенітет України являє собою настільки негативне для російської геополітики явище, що, в принципі, легко може спровокувати збройний конфлікт. Україна як самостійна держава з якимись територіальними

амбіціями являє собою величезну небезпеку для всієї Євразії, і без рішення української проблеми взагалі говорити про континентальну геополітику безглуздо. Це не означає, що культурно-мовна чи економічна автономія України повинна бути обмежена, і що вона повинна стати чисто адміністративним сектором російської централізованої держави (як, до деякої міри, були справи в царській імперії чи при СРСР). Але стратегічно Україна повинна бути строго проекцією Москви на півдні і заході[6].

Слід зазначити і думки знаменитого американського політолога з польськими коріннями Збігнева Бжезинського, котрий присвятив досить вичерпні матеріали стосовно пострадянського простору.

Україну він вважав однією із ключових точок на карті світу. Втім, для нього питання України було за великим рахунком питанням Росії - відродиться вона як власний імперський проект чи вллється в західний. «Майбутнє України залежить від того, чим може стати Росія»

Також він вважав, що байдужість Європи й активна діяльність Росії ставлять майбутнє України під сумнів, а Польщу роблять головним гравцем Східної Європи.

І зовсім пророчими виглядають рядки, написані Бжезинським 20 років тому: «Життєздатність України залишатиметься під сумнівом, особливо якщо увага Америки переключиться на інші проблеми, такі, наприклад, як нова внутрішня криза в Європі, збільшуваний розрив між Туреччиною і Європою або наростання ворожості в американо-іранських відносинах».

Все збувається прямо на очах: політика Трампа, який оголосив Іран ворогом США, протиріччя між ліберальним ЄС і правою опозицією всередині нього, різкий розворот Туреччини від Євросоюзу. У цьому контексті стає зрозумілою нервозність української еліти, для якої книги Бжезинського давно є настільними.

Без України Росія перестане бути євразійською імперією. Без України Росія досі може боротися за імперський статус, але тоді вона стала б переважно азіатською імперською державою.

Незалежність України також позбавила Росію її домінантного положення на Чорному морі, де Одеса слугувала життєво важливим портом для торгівлі із країнами Середземномор'я і світу загалом.

Україна є ключовою державою остільки, оскільки зачіпається власна майбутня еволюція Росії.

Спроби схилити Україну і Білорусь до слов'янського союзу можуть обернутися для Росії затяжними конфліктами зі своїми найближчими сусідами.

Бжезинський визнавав правильність європейського вибору України.

«Україна повинна мати право вільно вибирати свою політичну ідентичність і бути більш пов'язаною з Європою. Водночас Росію треба запевнити, що Україну не приймуть у НАТО. Це формула рішення», - говорив він[1].

На основі геополітичних концепцій та політичного аналізу, науковці, переважно зарубіжні, висувають приблизні майбутні зовнішньополітичні сценарії для України.

Головне питання про майбутнє України, на яке досі немає чіткої відповіді, стосується не тільки і не стільки її внутрішніх справ, економічної трансформації і соціальної стабільності – тем, які часто лунають у ЗМІ та обговореннях експертів[36]. В кінцевому рахунку, вирішальним викликом перед Києвом на наступні кілька років залишається питання захисту національної безпеки від російської гібридної війни проти України[44]. В першу чергу це стосується стримування можливих подальших військових дій Москви, таких як повітряні бомбардування, артилерійські обстріли, ракетні удари або просування військ за межі сьгоднішніх окупованих територій. Останнє могло б, наприклад, статися, якщо Кремль вирішить створити сухопутний зв'язок між Росією і Кримом уздовж Азовського моря в разі невдачі щодо постачання води в окупований півострів.

До того ж, в наступні роки не можна виключити ні нових потрясінь або трансформацій міжнародної системи безпеки, ні різких змін у

внутрішньому розкладі залучених в «українську кризу» держав і міждержавних організацій. Деякі з представлених сценаріїв можуть на тлі сьогоденної міжнародної ситуації видатися нездійсненними. Проте, їх попереднє обговорення вже сьогодні має сенс на той випадок, якщо у наступні роки відбудуться різкі повороти, наприклад, всередині України, Росії, США та/або Європейського Союзу.

Перший сценарій: Україна знаходиться в нинішній геополітичній «сірій та буферній зоні» Європи і приймає зі сторони Заходу тільки символічну підтримку своєї безпеки.

Проста екстраполяція нинішнього становища України без істотної зміни міжнародного статусу є, на сьогоднішній день, найбільш імовірним сценарієм на найближчі роки. Ймовірний новий розвиток всередині цього сценарію, як, наприклад, різні двосторонні партнерства, проекти і домовленості. Але у підсумку такі окремі ініціативи, швидше за все, залишать рівень інституційної вбудованості країни, тобто відсутність їх організаційного включення в європейську систему безпеки, аналогічним нинішньому.

Ретельна робота над поетапним покращенням ситуації «сірої зони» з огляду на його високу ймовірність на наступні роки, звичайно, потрібна – і, з огляду на неясність альтернатив йому, є навіть першочерговою. Однак надмірна або навіть виняткова увага до цієї мети може призвести як в Україні, так і на Заході, до забудькуватості про те, що цей сценарій урешті-решт буде означати збереження небезпечної геополітичної «діри» в Європі. Поки ця тендітна модель міжнародних відносин Східної Європи не буде замінена якоюсь серйозною структурою, вона може призвести до ще більшого краху, ніж той, який стався в 2014-му році[37].

Другий сценарій: У форматі великої угоди між Росією і Заходом Україна одержує певні міжнародні гарантії безпеки, але все це може призвести до втрати цілісності території або суверенітету..

Коли перший варіант є на сьогодні найбільш ймовірним, то другий, так звана «фінляндизація», став за останні три роки найбільш популярним серед багатьох політиків, дипломатів, спостерігачів у Західній Європі і деяких аналітиків в Росії. Ідея про велику угоду між Москвою і Заходом часто згадується як в ЗМІ, так і в експертних дискусіях. В принципі, Україна повинна бути найбільш зацікавленою країною в стабільному, всеосяжному і справедливому мирі з Росією. Однак стійка угода з Москвою видається малоімовірною без фундаментальних змін у нинішньому політичному режимі Росії або, принаймні, в її зовнішньополітичних пріоритетах. Сьогоднішній Кремль навряд чи по-справжньому визнає суверенітет України або погодиться на вирішення проблеми Криму. Хіба що можна припустити можливий майбутній вихід Росії з українського Донбасу в обмін на зняття більшості західних санкцій.

У Стамбульському документі ОБСЄ 1999 року Росія пообіцяла вивести свою невелику військову частину з Придністров'я. У російсько-грузинському мирному договорі 2008-го року, досягнутому за посередництва ЄС (т.зв. «план Саркозі»), керівництво Росії погодилося вивести свої війська з Південної Осетії та Абхазії. У Женевській декларації, Мінському протоколі і Мінському меморандумі 2014-го року, і в Мінській угоді 2015-го року Москва погодилася на деокупацію Донбасу.

Жодна з російських обіцянок в цих багатосторонніх угодах (як і в цілому ряді двосторонніх договорів Росії з Україною, Молдовою і Грузією) не була виконана, хоча Москва в тій чи іншій мірі брала участь в ініціації підписання і розробці текстів цих документів. Укладання ще однієї подібної угоди з Москвою може мати такий самий розчаровуючий результат[23].

Третій сценарій: Дотримуючись своєї обіцянки на Бухарестському саміті 2008 року, НАТО надає Україні Плани дій щодо членства (ПДЧ) і, врешті, приймає ці країни в НАТО

Тоді як велика угода між Росією і Заходом є кращим варіантом вирішення конфлікту навколо України серед багатьох західних і російських

спостерігачів, в самій Україні найбільш популярним варіантом вирішення проблеми безпеки є якомога швидше приєднання до НАТО. Відносна більшість не тільки політиків і інтелігенції, але і українського товариств сьогодні стабільно підтримує вступ до НАТО.

Принципова проблема подібного сценарію полягає в тому, що НАТО не є наднаціональною організацією. Рішення про прийняття нових членів вирішують не натовські чиновники або військові, серед яких багато друзів України. Замість цього всі країни-члени альянсу в рамках Північноатлантичної ради повинні одногосно погодитися на розширення[45].

Четвертий сценарій: Приєднання до ЄС як інструмент зміцнення безпеки України.

На відміну від, мабуть, непереборних геополітичних перешкод для приєднання України до НАТО доки триває їх конфлікт з Росією, майбутній вступ в ЄС асоційованих країн Східного партнерства – набагато менш політизоване питання. Щоправда, діючий Лісабонський договір ЄС включає в себе нову статтю 42 про взаємну військову допомогу (параграф сім) і тим самим надає членам Співки гарантії, що нагадують положення відомої п'ятої статті Вашингтонського договору НАТО. Проте, ЄС не є в першу чергу оборонним альянсом і не включає в себе США, що робить його розширення менш геополітично значущим, менш ризикованим для країн-членів Союзу та менш загрозливим для росіян, більшість яких до недавнього часу мали значимий рівень симпатії щодо ЄС, а не острах – як у випадку з НАТО. На цьому тлі шанси, виклики і траєкторії вступу до ЄС, з одного боку, і в НАТО, з іншого, відрізняються.

Як відомо, офіційної і однозначної перспективи членства в ЄС у Києва, звичайно, досі немає. [41].

П'ятий сценарій: Отримання Україною статусу т.зв. Основного союзника США поза НАТО або/та укладання тристороннього пакту на базі Будапештського меморандуму

Після розпаду СРСР Україна успадкувала третій за величиною в світі арсенал ядерної зброї, який значно перевищив сумарну кількість атомних боєголовок, що знаходились тоді в розпорядженні Китаю, Великобританії та Франції. Зрозуміло, у Києва на початку дев'яностих не було можливості використовувати більшу частину цієї зброї. Проте, цей величезний арсенал, як і значні виробничі потужності та інженерно-технологічний досвід України дозволили б Києву створити свої власні невеликі, але функціональні і досить загрозливі ядерні війська.

Проте Київ прийняв рішення про відмову від власного ядерного потенціалу, устаткування та боєголовок, щоб приєднатися у середині 1990-х до всесвітнього Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) як держави з відсутністю атомного арсеналу. Натомість прогнозуючи російську іредентистську загрозу, українська влада на міжнародних переговорах про роззброєння України в 1993-1994 рр. році наполягав на тому, щоб Київ за відмову від свого ядерного арсеналу отримав гарантії безпеки з боку т.зв. країн-«депозиторів» ДНЯЗ, тобто від США, Великобританії і Росії[33]. Москва в 2013-2014 році порушила не тільки державний суверенітет та територію України, на додачу жертвою російської відкритої агресії в Криму та гібридні інтервенції на Донбасі також стали юридична легітимність самого ДНЯЗ і міжнародна довіра в ефективність однієї з найважливіших угод світової політики[34]. На цьому тлі, Україні варто в майбутньому спробувати переконати Вашингтон та Лондон підтвердити свої запевнення 1994 року більш формально та однозначно, і зробити це не тільки і не стільки через солідарність з Україною, а заради збереження майбутньої міцності всесвітнього режиму нерозповсюдження[34].

Шостий сценарій: Україна, Грузія та Молдова, а також ряд посткомуністичних держав-членів НАТО створять коаліцію, що втілює стару польську ідею Міжмор'я («Інтермаріум»)

Геополітична ситуація Києва, Кишинєва та Тбілісі – на абстрактному рівні – схожа на ситуацію нових держав Центрально-Східної Європи, що

утворилися після Першої Світової війни, таких як Польща, Чехословаччина, Литва, Латвія, Естонія. Так само, як і ці держави в міжвоєнний період, Україна, Молдова та Грузія зараз знаходяться в деякій геополітичній «дірі», і їхньому суверенітету загрожує сусідня ревізіоністська держава. Росія вже встигла зробити з усіх цих трьох країн «держави, що не відбулися» шляхом активного підбурювання і цілеспрямованої підтримки в них сепаратистських рухів.

Грузія, Україна, Азербайджан і Молдова наразі вже входять в т.зв. Організацію за демократію та економічний розвиток, відому під аббревіатурою ГУАМ. Об'єднання чотирьох країн в цій коаліції з горизонту схоже на міжвоєнний східноєвропейський проект під назвою «Інтермаріум» (тобто землі між морями). [41].

Висновок до розділу:

Даний розділ характеризує та узагальнює теоретичні доробки вітчизняних та зарубіжних політичних експертів щодо їх власного бачення історичного призначення та власних інтересів України, її мети та цілей. З огляду на це «українське питання» можна розділити загальну думку умовно на два табори. Одні науковці відводять Україні роль сірої та буферної зони, якій призначено взяти на себе весь тягар тиску зі сторони Азії та опинитись на задвірках Європи. Тоді як більшість інших переконані, що забезпечення інтересів українського народу є однією з ключових завдань геополітики у Європі, котра може забезпечити мир, стабільність і процвітання для всього континенту, тим самим, нарешті вступити в «Велику Європейську сім'ю», через істинну приналежність до європейської цивілізації.

РОЗДІЛ 2. ПІДСТАВИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Протягом 30 років Української незалежності з всіма її трансформаціями політичного та суспільного життя, громадянське суспільство досі має суттєві ілюзії щодо суспільного договору та закоренілі, досі не вилікувані, метаморфози з радянського минулого. У 80-90х роках ажіотаж демократії, що спокушала молоді посталі держави в Центрально-Східній Європі та на теренах СРСР, викликав надзвичайно великі бажання та переоцінені судження, що вилилось у великий, невластивий для громади, політичний оман. Одним із вагомих факторів цього омани може служити хибне уявлення щодо моделювання складних політичних явищ та процесів, догматичність ставлення до вивчення ситуацій, здебільшого, в західному та американському аспекті.

Можна констатувати факт, що, минувши півстоліття, в думках провідних українських науковців та політиків досі спостерігається саме така оманлива призма реальності, яка, в свою чергу, породжує ту ж саму псевдонаукову діяльність.

Дійсно, за багато років українське суспільство як і інші посткомуністичні країни перенесли досить вагомі перетворення в громадському житті, проте сама політична думка та теорії перебувають в примарному баченні інерційного сприйняття чужого досвіду заразом з відсутністю власного новаторства політичної ідеї та науки, особливо по відношенню до категорії «влади».

Істотною думкою повинна стати теза щодо того, як саме повинна вивчатись політична аналітика посткомуністичної влади.

З крахом комуністичної ідеології в Центрально-Східній Європі та делегітимації їхньої влади, більшість сподівалась і на деградацію та повне перевлаштування партійно-номенклатурної влади до нового типу посткомуністичного суспільства, сподіваючись, що застаріла система бюрократії та її витоків зникне як природній процес. Вважалось, що сам вид

тоталітарної влади на етапі історичного занепаду, як щось протиправне та антигуманне в сучасному аспекті політичних процесів. Тож, на заміну всьому старому повинна прийти нова система – демократична, як закономірний процес в системі цінностей: людина – суспільство – державна влада.

Однак, можна засвідчити факт, що сама влада партійно-номенклатурного типу нікуди не ділась. Колишні провладні клани, насправді, ніколи і не віддавали свою справжню владу, а тому, і сама система цінностей в управлінні держави та методи впливу залишились, здебільшого, тими ж. Саму систему влади, фактично, ні законами, ні іншими переосмисленнями ніхто та ніколи не відміняв, проте просто відбулося підлаштування під нові вимоги суспільного бачення на папері.

В подальшому, експерти спостерігають повну еволюції цього владного типу управління в посткомуністичних державах, що, в свою чергу, виливається в створенні змін влади у вигляді «змін з гори». Ця суто природна концепція виражається у з'явленні нового політичного класу, на заміну старому партійному, що виводить саму владу у нову, нелегітимну та тіньову структуру на основі повного привласнення тотально-державного майна, тобто загальних благ та власності, стаючи, таким чином, її безпосереднім власником. Це, по суті, являється постпартійною бюрократією, що виражається імітацією прагматичних реформ.

В підсумку, можна підкреслити основні етапи становлення нової системи управління держави починаючи з 80-х років в Україні:

- 1) Створення, на базі старої партійної номенклатури, нового типу економічної влади, а саме – кланово-корпоративну та капіталістично-олігархічну модель.
- 2) Інтенсивне примноження економічного впливу нової-старої влади з огляду на відсутність контролю з боку суспільства
- 3) Остаточне формування нової промислово-фінансової олігархії, на базі переконання в доцільності певного приватизування вагомих галузей економіки (висвітлення прагматичності в новому перерозподілі ресурсів)

Саме ці фактори послужили, в подальшому, формуванню влади саме економічно-політичного спрямування, тобто трансформації привласнених активів в політичну волю задля піддержання політичної кон'юнктури, що зможе в подальшому оберігати отримані статки в період гонки «трансформації» суспільства. Тому, протягом 90-х років, у більшості посткомуністичних країнах створилась нова мутантна система влади, що являється, за своєю суттю, тоталітарною, відчуженою від суспільства парадигмою. В цій системі координат легко ужились такі поняття як «стара номенклатура», «реформаторський прагматизм», разом з новою «опозиційною» владою.

Також, спостерігається, в наступних періодах, яскрава криміналізація політичного життя, що вилілась з вкоріненого партійно-номенклатурного типу управління. Коли тіньовий клан, тобто постпартійна верхівка, вже в звичному собі способі має важелі впливу через безпрецедентні підкупи будь-якого рівня чиновників, що, в свою чергу, являється давно уставленою нормою з часів тоталітарного режиму та взаємовигідного політичного симбіозу партійної верхівки. З цієї сітки влади в подальшому спостерігається мафієзація політичних процесів для «потрібних» політичних рішень.

Всі ці політичні процеси перетворили саму політику в певний всеохоплюючий товар, який має свою вартість та певні характеристики. Натомість, такий товар можна придбати тільки на «тіньових» прилавках, без участі великого кола суспільства через загально-виражені монополістичні тенденції.

Зважаючи на напрями розвитку таких політичних процесів, відповідно до падіння комуністичної ідеології, сама руйнація тоталітарної влади не відбулася відповідно до бажаних уявлень.

Взагалі, досить довге знаходження в так званому «інтернаціональному» угрупованні істотно вплинуло на політичні напрями українського суспільства, на відміну від центральної Європи та країн Балтії. Українська політика базувалась на несаможитності та не суверенності, політичних

трансформацій з урахування бажань Москви, як колишнього центра прийняття рішень. Тому і формування нового конкурентного типу, на базі національних партій, годі було чекати. Адже формування істотно нових еліт, які б могли швидко сформувати нові погляди та цінності для нації, виглядало примарно в часи різкого отримання суверенітету та невпевненості в майбутньому, особливо коли більшість вагомих важелів впливу досі залишались в колишньої номенклатури, яка теж проходила через трансформацію шляхом адаптації.

В підсумку, вся колишня державна бюрократія отримала суттєвий вигравш від розпаду СРСР, тим самим трансформували свої майбутні політичні бачення у вигляді «матеріального» патріотизму. Проте, як і показали події 2013-2014 років, незважаючи на кланово-національні інтереси, така верхівка, не маючи істотного відчуття національної відповідальності та відчуття коріння перед народом, може з легкістю знівелювати саму незалежність та суверенітет.

Проголосивши незалежність у 1991 році, Україна ставала суб'єктом міжнародної політики не маючи вагової реальної програми розвитку щодо незалежнення як економічно, так і в інших сферах життя. Досі лунають закиди навіть не про соціально-політичні вектори суспільства, а просто про саму державність в деяких політичних суб'єктів.

Стихійність кризових процесів розмиває всі найгарніші бачення майбутнього щодо українського власного буття. Велика, по своїм територіям в Європі, Україна досі показує аморфність та байдужість щодо свого політичного фундаменталізму та життя. Політична еліта як і сама її альтернатива займається не чим іншим, як пошуком винних та імпульсивністю прийняття рішень на загострюючи проблеми відповідно до політичних течій. Будь-яка владна еліта вишукує в проблемах тільки методи збереження їхнього впливу.

Сама сутність української проблематики політології полягає в її вимушеній чужій історичній площині, протягом якої, вся українська

специфіка формувалась в умовах залежності, крайності та провінційної недостатності. Україна були частинкою в системі, яка аж занадто була не в природному цивілізаційному напрямку її прагнень. Тому, коли, нарешті, відбувся процес незалежнення, то, через відсутність відповідної структури управлінської системи, ніхто спочатку так і не визначився, якою повинна бути самостійна Україна.

Так, починаючи з 2000-х Українська держава спробувала досить відчутний «демократичний ривок» у сторону, справді, громадянського суспільства. Починаючи з революцій проти Президента Кучми та перемогою Помаранчевої, неясна зміна політичного життя лиш загострила замріяні уявлення про реальний реформаторський характер змін. Натомість, можна споглядати тільки погано прогнозований швидкий відкат до загострення старих ран від неправильного перерозподілу благ та хибного формування нової політичної еліти[19].

Хоч, як би не розповідали про політичний період від 2004-2012 року та його історичний внесок, можна зробити суттєве припущення, що ці часи були явно без стратегічного та цільового планування майбутнього та самого уявлення щодо України, принаймні, на 30 років вперед. Таке собі аморфне життя відповідно до загальносвітових та периферійних подій.

Дійсно, протягом Президентства Ющенка спостерігався змістовний та насичений ренесанс українського світосприйняття. Жага до власного «українського», пізнання власної історії, політики та рушійних можливостей змогли на істотний час наситити розуми українського соціуму, зважаючи на підняття старих гострих питань, таких як: Голодомор, історична справедливість, зміна взаємодії держави з іншими суб'єктами міжнародного співробітництва, вагомі спроби розвороту українського суспільства у західний вектор, а також спроби оновлення старих геополітичних концепцій з вкрапленнями нової «політичної» реальності.

Чому ж не сталося політичного чуда, можна констатувати лише з наявних раніше фактів. Постноменклатурна та патерналістська, а точніше,

клієнтеристська свідомість просто з'їла і так хидко сформований альянс нових проєвропейських сил (Постпомаранчеву владу), який гартувався в основному на ідеї перемоги над «залишками» пострадянського типу управління, проте без свідомо чітко сформованого майбутнього з суттєвим новим поділом влади.

З'ясування відносин після перемоги Помаранчевої революції відбувались вже біля і так натопаного кола питань, на кшталт: розподіл владних посад, залежно від партій учасників революції; нова приватизація форм патріотизму, з пошуком нових винних; слабке опертя на ідеологічну складову, та саморуйнування політичних поглядів через спокусу владних повноважень: занедбання силового блоку як одного з головніших оперть української політичної маневреності; непослідовне та перемінне сприйняття геополітичних зобов'язань та бажань України.

Незважаючи на суттєві прорахунки у стратегічному баченні, все ж спостерігались певні потуги та цікаві концепції в просуванні своїх зовнішньо пріоритетних бачень. Так, 2005 року, в Києві був зібраний саміт Молдови, Словенії, Естонії, Литви, Румунії, Грузії, Македонії і України заразом з делегаціями з США, Ради Європи, ОБСЄ, Польщі, Азербайджану та Болгарії. Ця платформа була певною спробою відновити власне бачення стратегічних можливостей регіону на базі вже існуючих концепцій, включаючи чорноморську[9].

Також, зважаючи на зміну доктрини, де Росія проголошувалась потенційним ворогом, був переглянутий зовнішньо-військовий курс самої України в сторону НАТО з програмою 2005-2011 років. Нові стандарти давали змогу здешевити обороноздатність заразом з швидкою модернізацією та оптимальним комплектуванням. Всі ці заходи виглядали досить доцільно, передусім, зважаючи на новітні загрози та сигнали у вигляді російсько-грузинської війни, а також колишніх загострень у вигляді конфлікту на острові Тузла.

Вище командування та найвищий політикум України досить чітко сформував свою ідеологію стосовно взаємовідносин та подальших превентивних дій в сторону Росії. Проте, не маючи далекоглядної підтримки українського населення на наступних виборах, всі ці напівзусилля зазнали невдачі.

Подальша зміна влади на проросійські сили та швидкість підписання Харківських угод швидко розвернуло картину бачення різноманітних доктрин, старих та нових. Швидке наростання агентів впливу, піднімання питань щодо зовнішньополітичних конфліктів, в яких Україну виставляли винною, провокації в етнополітиці (Закон про регіональні мови [21]) та посилена узурпація влади новим поколінням номенклатурно-бандитського мислення відкотило прагнення українців будувати власний порядок денний, навіть не на 5 років, а можливо аж на 10-15 років.

Була створена нова ширмова концепція, по типу: політика мультикультуралізму, пацифізму, невторчання, а також концепція «особливого» шляху.

Саме за останньою, досить довго та систематично, нав'язувались ідеї нейтралітету та неспроможності швидкої модернізації суспільства на зразком західного типу. Постійно піднімалися та мусолились питання «особливої» специфіки України, певного виду менталітету, а також історичної прив'язаності до Євразійського типу мислення з усіма вигодами та недовірою до європейських інституцій.

Далі, через не сформованість усталеної легітимності державних інститутів та реальна відсутність система стримувань та противаг призвели до швидких, без спротиву, змін, які суттєво суперечили пріоритетам українського суспільства. Суверенітет втрачався на очах, деякі силові структури наче взагалі зливались в одну, або ж власні інститути ставали філіями російських з посередницьким побором ново-номенклатурних чиновників за лояльність при новому режимі.

Сама ідея формування не те що геополітичних рушіїв, а й навіть внутрішньодержавних процесів майже повністю перестали контролюватися бажаннями та стимулами українського народу.

Все це чудово засвідчило багаторічну проблему в усіх концепціях та напрямків політичних рухів – суспільство досі не придумало вакцину проти внутрішніх агентів впливу, державна система крихта, бодай тільки в неї влізають іноземні сили. Зовнішній та внутрішній імунітет знаходиться на рівні гучних політичних заяв, без реальної політичної природної волі, яка б все тримала в руках.

Взагалі, в ці роки держава також запроваджувала нові закордонні політичні проекти і вже після 2012 року. В країну з новою силою почали входити і політичні проекти з ЄС. Саме розширення Європейського Союзу та посилений вплив Росії на Україну все ближче наближував бачення країни в нову буферну зону зовнішньополітичних конфліктних перипетій.

Продовжуючи цю тенденцію, влада політичних сил на чолі з Януковичем побачивши можливість нового політичного стрибку та пошуку входу в Європейські ринки свого кримінального капіталу розпочала широкомасштабну та геополітичну гру, яка перетворювала Україну з суб'єкта в об'єкт міжнародного середовища.

Виснажені державні ресурси, деморалізація суспільно-політичних рухів, накладена пропаганда по агресивній регіоналізації за програмою Манафорта створила в середині країни ситуацію вседержавної недовіри, політичного зубожіння, анархічної послідовності та хаусу.

У 2013 році геополітичні ставки вже були поставлені, всі сторони конфлікту, як і зовнішні, приготувались до дій, то ж майбутні події були вже зрежисовані.

4-річна свідома політика регіоналізації та поділу Українців на «сорт» дала кожній стороні додаткові переваги щодо нового геополітичного конфлікту для всіх учасників.

З усіх цих подій, в Україні досить чітко почали вимальовуватись два табори та два нових ідеологічних поколінь, яких зрощували багатолітня система влади, або навпаки, проти якої виростали противники такого стану справ. Йдеться про поділ на умовних: громадськості, яких все давно дістало, і вони хочуть негайних та суттєвих змін відповідно до цивілізаційного розвитку Європейської спільноти, та реакціоністів та прихильників старого бачення світу при владі.

Така категорична система цінностей призвела до політично-культурного зіткнення, а саме – Революції Гідності

Стало очевидно, що прозахідний світ почав підтримувати саме громадськість та вуличні настрої(акцент робився на формування всенародної думки), тоді як Росія вкладала ресурси в суттєву розбудову політичного апарату, себто просування власних політиків.

Так як перевага в державних ресурсах щодо політичних змін було в проросійських руках, вони вміло використали ситуацію для підпільного ослаблення всього державного організму, з метою підготовки паралельних сценаріїв.

Саме з цього часу можна констатувати факт переходу України з притомного суб'єкта в об'єкт геополітичного розкладу. Адже в будь-якому разі, якби перемогла та чи інша сторона (проєвропейська чи проросійська), їй все рівно потрібно робити суттєві поступки для підтримки своєї подальшої життєдіяльності при знаходженні у владі.

2013-2014 роки сформували для України нову епоху розвитку, коли вже спустошена та розорена, по сферам, країна мусить негайно вирішувати своє майбутнє виключно на ентузіазмі, активності, хоробрості та бажань власного народу.

В цій новій епосі Україна вже мала набагато і набагато менше політичних карт для маневреності зовнішньої політики, як це було при розпаді СРСР в 1991 році. Сама держава вже повинна робити більше поступок щодо політичних партнерів та ворогів, ніж просто відмова від

ядерної зброї (яка була теж суттєвою прогалиною слабкості політики новопосталої держави).

Велика притаманна безтурботність та груповий поділ суспільства вже не підходить під нові реалії зовнішньополітичних розкладів. Нові часи почали вимагати від України перегляду національних цінностей, характеристик та сформування чіткої та ясної позиції свого майбутнього.

На жаль, цей швидкий та болючий процес не всі встигли пройти, що засвідчують подальші події, що розвертались в Криму та на Сході України.

Дезінтегрована, політично вмотивована іншими країнами, політика розбавила та змила колективну свідомість настільки, що цілісне уявлення благополуччя вже було спотворено.

Звісно, можна багато робити акцент на регіональні та етнічні відмінності, страхи зштовхування щодо різних соціально-гуманітарних рис суспільства. Проте ясно одне – сутність протистояння не по справжнім питанням досить сильно підігрувалась не з України.

30-літній досвід Незалежності засвідчив, що Україна найспокійніша та найцивілізованіша країна на пострадянському просторі. Для українців не властиві беззмістовні кровопролитні війни щодо питань, які в 21 столітті вже давно не мають актуальності. Рівень терпимості та прийняття навіть більший чим в демократичних європейських державах.

Проте, саме в цьому і полягає помилка щодо політичної стратегії України. Адже чітке сформування та послідовне управління в цих питань, не дало б підстав для третіх акторів змогти вплинути пропагандою на ці больові точки в будь-якому суспільстві. Виявилось, ця безтурботність не мала межі, не мала уявлень та не змушувала до перегляду світогляду.

Адже українці і так після радянського союзу дуже слабо прагнули власними силами очолювати владні інститути, і навіть протестні перетворення не змогли б віднайти нових вмотивованих кадрів для швидкої зміни ситуації. А як відомо, швидка зміна ситуації шкодила політичній стабільності самої Росії. Тому і на цей період, заради затримки

внутрішньополітичних перетворень (а можливе і бажання взагалі зупинки), і були задіяні проекти з гібридної окупації та руйнації двох (можливо головних) економічно-енергетичних центрів країни.

Звісно, без опертя на південь та природного живлення України, російський уряд зважав на природну неспроможність подальшого розвитку Українського вектору. Певні висновки вказують на приблизне вірне вираховування стратегії Росії. Натомість, везіння України полягало вже в новому міжнародному розкладу, а саме – кордони НАТО вже були надто близько. Ці обставини і визначили єдиний подальший пріоритет всього українського політикуму.

Можливо це і є новопосталий історичний висновок, який нарешті дав українцям чітку визначеність зі своїми пріоритетами. Проте, найголовнішим фактором для цього буде, як саме Україна використає цю єдину стежку для своїх амбіцій та прагнень. Тому що, єдиний на сьогоднішній день фактор виживання в сучасному світі – це блискавична інтеграція з сильними гравцями саме Західного світу.

Щоб зрозуміти майбутні переваги українського зовнішньополітичної стратегії, слід визначити певні опорні точки, яким слід Україні робити акцент, їх можна характеризувати як «склепіння» - термін, відповідно як до певного продовження концепції сильних сторін України відповідно до Чорноморської доктрини Юрія Липи[9].

Взагалі види «склепінь» в різні періоди історії часто змінювались відповідно до зовнішньої ситуації. І саме на тому чи іншому виді склепінь базувались певні політичні кроки.

В сучасний період українського суспільства, мабуть, основний і найголовнішим видом склепіння виступає економіка. Ця сама економіка в умовах глобалізаційних процесах здійснює вплив на всі інші види діяльності відповідно до неофункціонального виду інтеграції суспільства[16]. Відповідно, якщо зміни відбуваються в економіці, вони, неодмінно, перенесуться у інші галузі життєдіяльності, тобто політичну і т. д.

Щодо української економіки, можна констатувати факт великих американських гірок, особливо в розрізі на останні події, коли ті чи інші зміни впливають на макропоказники з шаленою швидкістю без будь-яких важелів стримування.

Така нестабільна поведінка, перш за все, базується на різкій зміні загальнодержавної практики економічної діяльності, несталою переходу з комуністичної до капіталістської моделі економіки. Так як, після програшу холодної війни та розпаду СРСР, після отримання незалежності Україна не те, що не мала нову культуру споживання, звички та загальне розуміння економічних процесів, банально не вистачало спеціалістів, які б змогли швидко адаптуватись під нову парадигму світу вже однополярного типу.

Досить багато лідерів думок та різних експертів вказували на певний прогнозований стрибок в розвитку економіки саме України, як країни найперспективнішої з точки зору накопичення матеріальних та наукових ресурсів, а також масштабності устаткування протягом Радянського Союзу. Проте, ніхто не робив акцент, особливо в популістських заявах, що більшість заводів та різноманітних фабрик, як і науковців при них, суттєво відставали від модернізованих європейських, через присутність в останніх перманентної конкуренції та свободу вибору економічної діяльності. Через загальне вельми велике відставання, а також руйнацією великих ланцюгів колишньої соціалістичної моделі економіки замкнутого циклу, сформувався колапс всієї матеріально-базової та науково-дослідної системи взаємодії. Товарна політика не мала навіть і шансу на миттєву конкуренцію стосовно західних аналогів.

На відміну від членів країн Варшавського договору, котрі територіально та геополітично були суттєво ближчі до західних країн та далеко від Росії, Україна маючи спільний кордон з РФ, а також уставленні уявлення взаємодії, разом з підготовленими кадрами виключно за програмами СРСР, не знайшла нічого іншого як перегляд старих знайомих економічних зв'язків та відновлення звичного ланцюгового циклу обміну

товарами та послугами. Відповідно орієнтація та головний центр прийняття рішень рефлекторно довгий час віддавався Москві через залишену мережу агентів впливу, так званих «червоних» директорів.

Після провальної приватизації через відсутність врегульованого законодавства та поділення сфер впливу та формування загальнонаціональної економіки постноменклатурними групами «під себе», сформувалася загострена криза нерівномірності розподілу благ, яка в подальшому запустить формування олігархічної системи, на яку народ вже не буде мати суттєвої влади через монополізацію всіх базових інструментів великої економіки.

Стосовно нового покоління олігархічних кланів, в Україні сформувався цілий ряд проблем викликаний саме зміною великих економічних гравців. Адже нові олігархи, через швидкі зміни, напівлегальні операції та нестабільність економіки, не бачили сенсу в швидкій та централізованій модернізації України, а лише різкий розпродаж вже існуючих матеріально-технічних ресурсів, не без відсутності самого уявлення та перспектив щодо майбутнього.

Такий стан справ призвів до того, що Україна наразі посідає 85 місце за показниками економічної спроможності, всього 0,3 % від загальносвітового ВВП, а зовнішні торговельні угоди припадають в основному на торгівлю сировиною, тоді як високотехнологічна продукція займає лише приблизно 5% від загального товарообігу[13].

Також, через погану простимульовану мережу торгівлі та базова орієнтація на Росію та Схід, з слабкою усвідомленістю вдалого географічного положення, український експорт припадає в основному на десятку країн (Китай, Російська Федерація, Німеччина, Польща, Індія, Туреччина, Італія, Нідерланди, Єгипет, Угорщина), що в свою чергу ставить під удар українську спроможність маневрувати та відчувати себе самостійною в своїх проявах політичної зовнішньої та внутрішньої діяльності.

Єдиний гарний показник в усій ситуації виявляється у рівні відкритості ринкової економіки. Адже відкрита ринкова модель разом з зміною законодавства в сторону ЄС та НАТО дозволяє в подальшому швидко інтеграцію в найбільш багатий ринок світу.

Наступним вагомим склепіння, або чинником спроможності незалежної політичної діяльності в зв'язці з економікою виступає енергетика.

Енергетика в Україні з часів розпаду мала величезний потенціал, широко розгалужена система атомної енергії разом з розбудованими газопроводами надали Україні, при розпаді, колосальні переваги у вирішенні як внутрішніх так і глобальних проблем.

Проте, розв'язання війни Росією разом з узурпацією енергоресурсів приближеними кланами, в основному зі Сходу країни, призвели до знівелювання потенціалу та розвитку енергокомплексу держави.

Натомість, починаючи з 2014 року, в Україні спостерігається певний ренесанс в енергетичній сфері, завдяки вимушеним шляхам незалежності поставок енергії від тої ж таки Росії.

Такі катаклізми як війна дали стимул зменшити імпорт з 52 до 35 % енергоносіїв. Через значну інфраструктуру резервуарів, також і для скрапленого газу, надало Україні переваг щодо впровадження ефективної диференціації та маневреності на міжнародній арені, з допомоги ЄС. Була прийнята «Енергетична стратегія України 2035» котра базувалась на формуванні енергоефективності, з включення України в систему енергобезпеки ЄС. Також суттєвим прогресом з 2014 року можна вважати впровадження закупівель ядерного палива з компанією Westinghouse, а також фіксування в стратегії України інтеграції «зеленого» курсу з технологіями розумних мереж, задля зменшення ризиків виникнення аварійності[22].

Загалом, тенденція зрозуміла, Україна інтегрується в систему енергетики ЄС та модернізує свої носії енергії. Проте існує інша загроза в енергетичних питаннях. Вона поділяється на два типи.

Перший тип формується з урахування того, що Росія свідомо хоче прибрати вагомість української газотранспортної системи, та окутати Європу власними трубами з різних шляхів (наприклад, North stream 2). Суть цієї стратегії полягає в диверсифікації впливу Кремля на різні держави в Східній Європі, а особливо Україну. Адже втрата до 3 млрд. доларів на транспортуванні та обхід українського ринку з митою шантажу відключення України може вилитися в загрозі національній безпеці.

Другий суттєвий тип загроз полягає в монополізації енергетичних комплексів, навіть до такого ступеню, що провадження ринку електроенергії тільки погіршить ситуацію не тільки для держави, а й кінцевих споживачів. Будь-які спроби усунути вплив енергетичних кланів, які в основному також перекуплені та підтримані Росією, закінчуються формування сильної опозиції до влади, дефіциту енергії, а також сутичками громадського характеру (наприклад, виведення шахтарів, як протестних агентів впливу)

Варто в цих питаннях зауважити посилення впливу США в самій Україні, яка намагається змінити ситуацію, шляхом переманювання на свій бік ринку, особливо в торгівлі скрапленим газом. Через розгалуженість Української ГТС та гарно підготовленими газосховищами, допомогли Україні витримати газові війни зі сторони Росії. Це в свою чергу змінює баланс сил.

Наступний вагомим склепінням в українській політиці є взаємовідносини з діаспорою. Проблематикою в цьому питанні виступає те, що Україна за роки незалежності досі не навчилася користуватися благами діаспори в різних регіонах та субрегіонах світу. До прикладу, за межами України за приблизними підрахунками перебуває від 10 до 15 мільйонів етнічних українців, які в той чи інший період часу були змушені покинути країну в пошуках кращого життя. З урахуванням такої великої кількості осіб,, влада за стільки років, не змогла пов'язати їх інформаційно, гуманітарно та економічно з Україною, зробивши діаспору, всього на всього, додатком

живої сили та не віддаючи серйозної політичної уваги настільки потужному інструменту вирішування глобальних питань.

Незважаючи на велику кількість українських емігрантів в трьох найбільш стратегічних держах відносно України (а саме: Росія, США, Канада) коефіцієнт участі такого населення не тільки в політичному житті, а й в культурно-гуманітарному досі залишається на мізерному рівні. Благо, деякі організації з Канади та Світовий Конгрес Українців надають суттєву допомогу українському питанню зі всього світу на більш менш прийнятному рівні. Передусім це виливається в суттєвій присутності етнічних українців в центральних органах влади. Тому просування українського питання в багатьох країнах світу через присутність етнічних українців в владній ієрархії залишається замороженим питанням.

Також слід додати фактор заробітчанина, який суттєво змінює політичні та геополітичні поведінки України в найближчі 10-15 років, котрий не можна ігнорувати. Адже інтеграція в економічну сферу ЄС дасть серйозний демографічний виклик, як це вже було з іншими Центрально-Європейськими країнами. Тому вдало використані інструменти впливу цих заробітчан на внутрішню політику країни-працедавця визначить майбутні шляхи розвитку України в інтеграційних та геополітичних поведінках.

За діаспорним питанням, на сьогоднішній день, виникає наступне – ефективна етнополітика. Зважаючи на відносно довгий період мирного життя, українська влада не зважала на ці категорійні ситуації. Проте через події 2014 року, був все ж переглянутий кут зору стосовно національної безпеки відповідно до етнополітичних міркувань.

Хоч і ідеї дезінтеграційних проявів лунали в багатьох передвиборчих гасел, вони носили суто пропагандистський характер, з урахуванням отримання політичних балів. Також, слід додати легкі прояви відмежування на рахунок релігійної, історичної, мовної та етнічної самобутності, на кшталт Криму та карпатських угорців.

Натомість, можна спостерігати і досить інтеграційні процеси, особливо з кінця 2013 року, на прикладі кримських татар та інші малі корінні народи. Саме через спільні пріоритети, спромоглися створити владні структури з представниками більшості етнічних груп в їх відсотковому співвідношенні. Хоч і поліетнічна ситуація в Україні ніколи не являлася конфліктогенною, через прояви російської пропаганди, в Україні досить сильно просувається місцевий сепаратизм на базі прокремлівських агентів.

Щодо сутності реального конфлікту, то вона виражається в проведенні Української влади зусиль на відновлення україноцентричного, як і мовному так і культурному сегменті, спрямовує на противагу боязні менших та етнічних спільнот в можливій ескалації конфлікту та заборони їх самобутності шляхом нав'язуванням українських сегментів. Особливо зважаючи на досить велику присутність російськомовного населення, котре залишилось у спадок від СРСР як певний анклав міжнародної боротьби за певні регіони України.

Наступним, вже новим, починаючи з 2014 року, фактором склепіння українського народу, виражається в появі постмайданного суспільства.

Постмайданне суспільство – це новий вид соціальної взаємодії базований на принципах, за які боролися протестувальники проти режиму Януковича, і виражають основне опертя на розворот в сторону європейських цінностей.

Через масовий характер такого феномену, українське суспільство суттєво просунулося в філософіях європейських інтеграційних процесах разом з вимаганням швидкого перетворення суспільства відповідно до середньоєвропейських норм. Тобто обстоювання нового справжнього верховенства права, відкритості, першість людських цінностей.

Хоч і ці перетворення огорнули практично все суспільство, наразі спостерігається неприйняття цих цінностей в основному в Південно-східних регіонах, які призвели до конфліктів, з безпосередньою участю Росії, котра бачить такі перетворення як основна загроза її існування.

Проте, вже ясно стає зрозуміло, що дане суспільство поступово стає кістяком державних змін з зростаючим представництвом в управлінській владі, котра приходить на заміну прономенклатурській.

Послідовним та сталим склепінням української політичної поведінки виступає її насичена культура.

Дана культура є набагато глибшою і давнішою ніж будь-які найближчі сусіди в даному регіоні. А отже, забута колиска слов'янської культури приречена відновити свої позиції, і навіть в геополітичному розмінні. Звичайно, на даний час спостерігається в суспільстві та в державі певний спад до інтересу власного самовираження, передусім через нестабільну економічну ситуацію, котра змінює ракурс розуміння, і не дає об'єктивно споглядати на ситуацію.

Проте, свідоме обміркування перспектив розвитку та визначення культурних тяжінь, без сумнів, надасть поштовх як і в економічному так і політичному сегменті життя, як найдавніший спосіб комунікації та просування ідей.

З часів 2014 року, спостерігався відносно сталий підйом «м'якої», себто культурної дипломатії, передусім, як самовизначення та вираження свого саме українського «я» на противагу російського, заради розмежування та розуміння країни як невід'ємної частини Європи, та не частини Росії.

Цей період характеризувався як відцентрований характер взаємодії держави, щоб зайняти власні суб'єктивні позиції в Східно-Європейському регіоні. Тобто, певні процеси доказовості, що українська цивілізація самобутня та автоматизована.

Заради цього були прийняті квоти на радіо, телекомунікації, зміна формування порядку донесення культури, формуванні Інституту національної пам'яті. Тобто свідомо політика культурного ізоляціонізму.

На перших 4 роках, це характеризувалося вибухом культурної самосвідомості, що вилилась і за кордон, сформувавши в усьому світі нове бачення українців та нове ставлення до них, як до яскравих, автентичних.

Культурна дипломатія почала набирати обертів, почали лунати заголовки щодо України як «untouched territory» (від англ. «незаймана територія»), що розумілась під собою, країну зовсім незвідану для навколишнього світу, а тому і новим джерелом натхнення. Саме на цій основі почали формуватись нові способи взаємодії з світом, передусім значно якісніші та ясніші ніж раніше про неї думали, тобто як частину інших культур.

Але, рано чи пізно, ізоляціоністська політика колись повинна закінчуватись, тому і спостерігається певний спад нового культурного впливу, передусім на Європу та Південну Східну Азію, що свою чергу передує певному згасанню інтересу до культури навіть в самій Україні. Ця закономірність є висновком того, що український культурний фонд, після формування базису повинен дивитись далі та далекоглядніше ніж власна, в основному народна творчість. Тому так важливо переформувати культурну комунікацію зі світом на новий, значно технологічний рівень, задля впливу на міжнародну ситуацію, передусім «м'якою» силою, що є значно дешевшою, далекогляднішою та перспективнішою відносно майбутнього.

Зважаючи на основу всіх вищеперерахованих склепінь українського суспільства, варто наразі поглянути на зовнішньополітичні взаємини Української держави.

Важливість міжнародної політики в умовах інтенсивної глобалізації, а також її протилежних моментах все частіше нагадує звернути на неї найбільшу увагу, якщо держава бажає в майбутньому вибитися в провідні позиції якості розвитку та життя у світі.

Поверхневий аналіз багатьох інститутів та Міжнародного валютного фонду дає стартові показники України на 2019-2021 роках в умовах важких глобальних перетворень. Ці показники є невтішними, адже великий пласт старих проблем не вирішений, коли сучасний починає нагромаджуватись. Якщо об'єктивно подивитись на спроможність Української політичної системи впливати на загальносвітові процеси, то можна тільки констатувати лише факт знаходження держави в статусі-кво міжнародних скандалів.

Україна, не зважаючи на її великий ресурсний та людський капітал, знаходиться в рейтингу Emerging and Developing Europe, займаючи передостанню сходинку по ВВП на душу населення з всього 0.3 % світової економіки світу. Зважаючи на порівняно високу якість освіти та достатньо перспективний доступ до інтернету, на теперішню ситуацію накладається і військова агресія з боку Росії та корумпована структура управління держави[13].

В цей самий час, Україна почала нарешті демонструвати позитивний розвиток в міжнародній дипломатії, зважаючи на багаторічний досвід знаходження в найважливіших організаціях світу, в тому числі як засновник.

Також новий український світогляд починає формуватись вже на зовсім інших базових принципах розвитку, на основі досвіду, що отримується під час війни з Росією, тобто пристосування до умов гібридних воєн у сучасній поведінці, а також до помилок зроблених з партнерами, яких Українське суспільство здавна вважає дружніми.

Загалом перед всім світом, та особливо перед Україною, стоять основні проблеми, що виражаються в переходу до багатопольярного світу, дефіциті безпеки, тероризму, екстремізму, розповсюдження зброї масового ураження. Зі всім цим в Українській державі повинні бути чітко розставлені принаймні середньострокові шляхи поведінки задля успішного їх вирішення [30].

Україні як державі та структурі суспільства давно вже було прийняти той факт, що зовнішня політика та економічна, енергетична забезпеченість – є основна складова добробуту. Перерозподіл прав і впливу США, Росії та Китаю є прямий тому доказ, адже поступова втрата міжнародного лідерства Сполучених Штатів вимагає, що на базі союзної дипломатії потрібно вміти грати. Все це відображує останні слабкі позиції України в міжнародних інститутах, в котрих, на додачу, підривається сама легітимність та можливості впливати на ситуацію. Українські проблеми в теперішньому світлі сприймаються як кризові проекти, які перестали бути вагомим голосом

не тільки в вирішенні мілітаризації, військових ситуацій, бідності, а й нової складової як от в період пандемії.

У випадку з Росією зовнішня політика України зараз є відверто критичною в подальших кроках розвитку. Адже несприятливі зовнішньо та внутрішньо політичні умови, що призвели до війни з країною-агресором чий ВВП є в 12 разів більшим разом з суттєвим військово-інформаційним потенціалом вилились в створення затяжного конфлікту, який тепер важко спрогнозувати. Війна наклала досить важкий відбиток в прагненнях України на подальші кроки. Окупація суттєвих територій з їх потужними виробничо-матеріальними базами та великим потоком біженців спричинило стагнацію в переоцінці цінностей та бажань українського народу. Російська політика досить суттєво відволікає та підриває всі потужні починання в зовнішній діяльності України, як от вступ до ЄС та НАТО та закінчуючи власною спроможністю забезпечити себе незалежними речами в усіх аспектах, не тільки політичних, культурних і так далі.

Так як конфронтація навмисно загострюється бажанням Росії проводити агресивну політику під кутом, що Україна «штучна», за разом з «закритим» питанням по Криму та непримиренністю до Донбасу, можна констатувати факт, що найголовнішим та єдиним кроком в міжнародній політиці України залишається продовження в довгостроковій перспективі протистояння Росії на всіх майданчиках в умовах жорстких баталій та з допомогою міжнародного співробітництва [5].

В Україні, як констатують багато провідних глобалістів, відсутня системна державна стратегія. Заразом з слабкою документальною та законодавчою базою щодо окупованих територій в державі не просувається навіть загальноприйняті ідеї миротворчих військ ООН, які б могли стабілізувати ситуацію до визначеного пріоритету політики.

Держава поставлена в трикутник, за яким, Росія не може змусити Україну слідувати чи то євразійським чи то іншим шовіністичним власним

інтересам, проте має багато важелів впливу задля зупинки економічного зростання та інтеграції в такі інституції як ЄС та НАТО.

Потенційне членство України в таких потужних політичних організаціях як НАТО та ЄС переживає не найкращі часи. Військова загроза з боку Росії суттєво затримала прогрес в цьому кейсі, що і було їхньою головною метою.

Проте, на сьогоднішній день весь світ спостерігає спадаючі настрої до прагнення та підтримки самого НАТО. По-перше, це обумовлено небажанням багатьох європейських країн визнавати досі гегемонію США у власних оборонних справах, особливо це виражається в автономізації Парижу, який сам пропагує створення європейських об'єднаних збройних сил, так і Берлін, який не вбачає логіки та прагнення витратити до 2% ВВП на переозброєння як вимога до обороноздатності від США. Багато європейських країн зміцнилися після Другої Світової війни і тепер бажають перегляду післявоєнних домовленостей в свою сторону.

Європа стає більш фрагментованою в баченні майбутнього, тому і їх бачення змінюється до самої України. Адже після початку збройної агресії з боку Росії, всі хоч і побачили наростаючу ревізійністську загрозу Кремля, все рівно спостерігається не сприйняття загального уявлення щодо ситуації в Україні, не в першу чергу через суттєвий лобізм та загострення внутрішньо-європейських проблем.

Тактика співробітництва НАТО та України після 2017 досить відчутно змінилась. Так як багато країн просто продовжують ігнорувати потуги України на вступ, через боязнь конфронтації та загострення з Росією та небажання приймати на себе нові зобов'язання в тому числі і міграції, керівництво НАТО почало просовувати для України нову концепцію «співробітництво розширених можливостей» [28]. І ця концепція і є наріжним каменем у формуванні двосторонніх відносин. Тому що, під цією концепцією розуміється залучення саме тих країн до співпраці з НАТО, котрі не бажають туди вступати, а просто взаємно модернізуватися. Саме ця

дипломатична пастка, щоб відсунути українські амбіції на узбіччя Європи має бути відхилена категоричними діями.

Ще одною чудовою нагодою намагаються скористатися американці, створюючи субрегіональні концепції НАТО в різних регіонах. Така існує на близькому Сході, а також, за лобіюванням Америки, створена «Бухарестська 9» з метою поглиблення та модернізації військово-промислових потужностей в регіоні, створення структури стримування та противаг, а також розвиток дотичного прогресу та способу реформування НАТО в нових гібридних умовах [28].

Стосовно ЄС, слід розуміти регіональну специфіку Європи щодо України.

Регіон Південної Європи, незважаючи на велику еміграцію українців в пошуках роботи, не став одним з основних центрів дослідження та лобіювання українських інтересів, не зважаючи на істотні важелі впливу. Українські громадяни не забезпечені навіть достатнім пакетом прав. Що вже говорити про міждержавні відносини, де через лобіювання Росія має більше переваг перед Україною, що є загрозою для національної безпеки, передусім через право голосу в міжнародних інституціях, а також питань щодо Криму та морської торгівлі та виходу в Середземне море.

Взагалі пріоритети України як і країн південної Європи останнім часом розглядаються, певним ракурсом, в призмі стосунків з РФ. Одним з головних факторів є нові проекти в газотранспортних системах з Каспію, передусім з Азербайджану. Через загрозу перервати постачання газу через Україну та інші газові війни, пов'язані з Північним Потоком 2 в цій системі геополітичних поглядів до Росії може приєднатись як потенційний тимчасовий союзник - Туреччина, котрий бажає замкнути постачання газу на своїх шляхах.

Через небажання південних країнах Європи створювати напругу з Росією, вони мають великий скепсис відносно участі України в оборонних організаціях, особливо в НАТО. Не зважаючи на відкриту агресію проти

України, найбільше південні регіони Європи саботували санкції через відносно міцні стосунки з Росією, в першу чергу через суттєвий економічний лобізм пов'язаний з енергетикою.

Наступними побоюваннями щодо України в цих регіонах виступають міграційні процеси та економічна конкуренція. Якщо з напливом мігрантів, та побоюванням місцевих втратою робочих місць все зрозуміло, то економічна політика має заплутаний характер. Найголовніше, це стосується квотування сільськогосподарської продукції, адже саме південні регіони спеціалізуються на товарів харчової сфери. Тобто такі країни як Франція, Італія та Іспанія банально побоюються українських потужностей та можливостей масштабу, які можуть легко витіснити їхню продукцію з не тільки Європейських ринків.

Серед найголовнішого актора цього субрегіону, Україна традиційно робить ставку на найсильнішого гравця, а саме – на Францію. Це підкреслюється панівною економічною спроможністю, впливом в регіоні, а також знаходженням в організації «великої сімки» разом з Італією. Також, головний фактор в цьому кейсі виступає присутність Франції в Норманському форматі стосовно війни в Україні[17].

Стосовно спільностей в цьому регіоні. То в Україні є чудові стартові показники, передусім з Іспанією. Так як, в них присутня загроза сепаратизму, яка, донедавна, підігривалась з Росії, Мадрид почав надавати допомогу в цивільно-військовому сегменті. Щодо Греції, то маючи спільну культуру, передусім православну віру, є достатні напрацювання «м'якої дипломатії», зважаючи на отримання Томосу та велику діаспору грецького населення в Україні. Проте щодо політики з Грецією, Україні слід гарно маневрувати через грецьку неприязнь до Туреччини, яка є одним з найперспективніших гравців в чорноморському регіоні.

Щодо політики до балканських країн, то в Україні здавна немає послідовної виробленої політики. Пріоритетність в основному надається хорватським та болгарським стосункам через схожі внутрішні проблеми, та

проекти з метою кращого обміну в соціально-військовій сфері, зважаючи на схожі події в Балканських воєн та їх досвід. Проте, ці країни явно не в пріоритеті української міжнародної політики, якщо зважати на мале, або відсутнє представництво в цих країнах.

Країни Східної та Центральної Європи наразі мають найперспективніший характер. Через географічну близькість та схожі геостратегічні загрози.

Даний регіон фокусує свою подальшу геополітичну політику в концепції Тримор'я (intermarium) як протидію централізації влади в ЄС в руках Франції та Німеччини, які вважають, що оборонна та політична стратегія повинна базуватись тільки в руках європейців. Історично і зрозуміло що СЦ регіони Європи будуть робити головну ставку на євроатлантичному спрямуванні, передусім, через побоювання, що вони можуть лишитись самі, і тільки США зможе врятувати безпеку Центрально-Східних країн Європи.

Так як ініціативи Франції по створенню власної Європейської армії блокуються США, то таким країнам як Польща, Чехія, Румунія, Балтійським країнам вигідно формувати в середині ЄС новий центр політичного життя, як альтернативну думку, або ж зупинний фактор політики Західних країн, які намагатимуться розвалювати НАТОвський блок, для концентрації політичної влади у себе, що зрозуміло, не вигідно, в даних умовах.

Найголовнішими союзниками виступають Польща та Балтійські країни, як головні донори безпеко-економічних інвестицій в міжнародних договорах. Їхній безпосередній інтерес визначає регіональне лідерство в подальші 10-15 років. Проте, не варто забувати і скептиків в цьому регіоні, через російський лобізм, який з'являється в угорських та словацьких урядах.

В східному регіоні, найбільш тісним зв'язком вважаються країни Балтії. Три маленькі країни (Литва, Естонія, Латвія) найбільш занепокоєні ситуацією в Україні, через банально потенційну схожу ситуацію. Їхні потуги та занепокоєння щодо української та власної безпеки мають найактивніші

прояви. Відбувається посилення присутності НАТО на кордоні з Росією, намагання змінити власні енергосистеми з радянського минулого та влитися в енергосистему ЄС, що найбільше насторожує Росію та провокує її на небезпечні дії в даному регіоні. Саме швидка сепарація від СНД та підтримка України це і є головна міжнародна політика цих країн в наступні 10 років.

Щодо країн Північно-Західної Європи, то вони одноголосно підтримують територіальну цілісність України, насамперед, через історичне та географічне протистояння Євразійським впливам, особливо зі сторони Росії.

В регіоні існує три чіткі політичні центри Лондон, Стокгольм та Берлін, які жорстко протистоять Росії на міжнародних аренах, та на яких рівняються інші країни в даному регіоні.

В цих країнах здавна склалася думка про Україну, як нову надважливу буферну зону для можливого нового протистояння Сходу та Заходу. Адже в їх геополітичних уявленнях визначається головним пріоритетом подрібнення регіональних сил в Східному регіоні Європи задля недопущення повернення схожих проектів як СРСР та недопущення нового поділу світу на два табори.

Так, як регіон одноголосно має політичну підтримку України, в даному контексті немає логіки в створенні окремих інституцій для взаємодії з цими країнами, адже вся робота відбувається безпосередньо в двохсторонньому форматі.

Історично, в Україні та країнах Північно-Західної Європи, з часів початку Незалежності складаються досить дружні та тісні стосунки, які виражаються в матеріальній, та, особливо, політичній підтримці, як от британські стартові показники підтримання України в таких організацій як «Велика Сімка». Проте є і певні напруженості в даному регіоні, пов'язані, насамперед з «Північним потоком-2», як лобіювання Німеччиною диверсифікації природного газу з РФ, що свідомо ставить під загрозу не тільки національну безпеку України, а й безпосередньо, абсолютно всіх гравців в Східному регіоні Європи. Адже перерозподіл енергоресурсів на

себе Німеччини несе енергетичну кризу та можливість маніпулювання та вимкнення живлення Східних країн, що може призвести до військових зіткнень на базі ослаблення України[24].

В загальному, в даному регіоні міжнародні відносини тільки набирають оберти, та можуть зробити даний регіон ледь не головним в майбутній міжнародній політиці України. Заразом з розвитком асоціації з ЄС, спільною трагедією щодо «Боїнга» в Нідерландах, та формування нових політичних інституцій за допомогою уряду Швеції створюється атмосфера позитивного характеру розвитку динамічної взаємодії.

Чутливим та найбільш географічно-пріоритетним для України являється Чорноморський регіон, як головне опертя та природній захист України з можливістю бурхливого розвитку через контролювання даної території. Взагалі даний регіон є основою всієї національної безпеки та інтересів України. Взаємодія відбувається безпосередньо аж з 8 країнам (Азербайджан, Грузія, Молдова, Болгарія, Вірменія, Румунія, Туреччина)

Цей регіон стає найнебезпечнішим в безпекових питаннях. Зі зростанням сірих зон (Придністров'я, Донбас, Крим, Кавказькі невизнані Республіки, Нагорно-карабаський конфлікт) змінюється і так не сформований погляд на міжнародні питаннях[18].

Україна в даному регіоні пройшла шлях від ймовірного регіонального лідера до гравця за чужими правилами, яка ігнорує не тільки безпекові питання, а й гуманітарні та економічні. Втрата пріоритетності в державних інтересах нанесли в і так нестабільний регіон важкі наслідки для регіональних гравців.

Україна тільки зараз наважилась обрати чітку сторону в Вірмено-Азербайджанському конфлікті, проте цей вибір має символічний характер, зважаючи на відкритий конфлікт в середині країни. Проте тим самим штовхаючи Вірменію в опозицію до України та в ще більші обійми Росії.

Болгарія взагалі змінила свій погляд у бік Балкан, як більш перспективний регіон, відштовхуючи, тим самим, Україну в політичних

інтересах як чорноморського суб'єкта. Взагалі, Болгарія має дещо проросійський характер взаємодії, адже до 25% її економіки контролює Росія разом з енергетикою, не дивлячись на тісні та давні культурні та історичні зв'язки.

Саме Болгарія, як Румунія, поряд з Угорщиною, виступають певними критиками України, особливо в законі «Про освіту», де їх національні меншини будуть змушені перейти на україномовну форму навчання.

Ідентичним суб'єктом в теперішній момент виступає Грузія, яка довгий час визначалася як менший партнер. Проте з погляду на однаковість історичних подій та прагнень (революції, окуповані території, та вступ до НАТО) Україна, тільки починаючи з 2018, почала активну роботу з взаємодії двох країн, безпосередньо в безпекових питань.

Головним суб'єктом для міжнародної співпраці в даному регіоні виступає Туреччина, з її великим економічним та географічним впливом, особливо контролем проток до Середземного моря, та потенційно рівного гравця проти Росії. Але в останні роки шальки терезів в двохсторонніх відносинах швидко переважають на користь Туреччини. Ослаблення України, зміни курсу на ісламізацію та заграванням з НАТО через закупівлю російських «С-300» призвели до того, що Туреччина досить часто коливається між підтримкою України та нівелювання уставленого світового порядку.

Наступним пріоритетним регіоном світу для України виступає Південно-Східна Азія

Так як даний регіон являється потенційно наступним світоутворюючим суб'єктом міжнародної політики, слід зазначити важливість державних інтересів України з країнами, які в ньому присутні.

В даному регіоні склалися три основні глобальні гравці, чії дії мають безпосередній вплив на Україну. Ними виступають: Китай, Індія та союз Японії, Південної Кореї та США.

Щодо Китаю, то на сьогоднішній день – це країна на першому місці в Україні стосовно експортно-імпортних операцій, з вагомим переважанням на свою користь. Хоч і Китай є нейтральним в питаннях Криму та Донбасу в ООН, це регіональний лідер бажає перевернути всю картину впливу в світі та стати головним гравцем. Щодо України, то спостерігається тенденція масштабного неконтрольованого, з боку українського уряду, капіталовкладення в інфраструктуру та інші пріоритетні галузі економіки, що може призвести до суттєвих залежностей в подальшому, як наприклад, купівля «Моторсіч» як загроза національним інтересам через передавання українських наукових доробок, що посилюють Китай в міжнародному відношенні. А у разі відмови від виконання бажань Китаю, Україна може підпасти під вплив санкцій з боку КНР та створити потенційну підтримку Росії, як противагу Заходу.

Натомість і надалі спостерігається інтенсифікація та збільшення впливу міжнародної економіки України та КНР. Адже Китай підтримує економічно не вигідні транспортні шляхи через Україну на противагу Росії, та вглиблюється в усі сфери життєдіяльності України з метою інвестиційного вливання, насамперед в сфері технологій.

Стосовно Індії, то можна розглядати цього двостороннього партнера суто в економічній площині, який має великий інвестиційний потенціал та матеріально-людський ресурс з великою часткою зовнішньої торгівлі. Проте в політичній площині спостерігається суттєва приязнь до проросійських поглядів та загравання з Росією, насамперед через гнучкі заяви на сесіях ООН, які «вмотивовано» виправдовують певні політичні ходи РФ.

Щодо пріоритетних гравців саме в геополітичній підтримці, Україна традиційно тримає дружні взаємовідносини з Японією та Південною Кореєю, передусім через її історичне протистояння різноманітним блокам Китаю та Росії. Також відповідно до японського питання по Курильським островам, японці виступають з відчутною матеріально-технологічною підтримкою України на міжнародній арені. Цю поведінку можна прямо прописувати і

Південній Кореї, зважаючи на існуючу загрозу у вигляді Північної Кореї, яку здавна підтримує уряд Російської Федерації. Всі ці обставини дають гарну картину майбутнього стосовно спільної міжнародної політики з більшістю міжнародних гравців в Південно-Східному регіоні Азії.

Висновок до розділу: В даному розділі було проаналізовано базові показники ідеологічної основи українського суспільства, охарактеризування основних видів склепінь та оперть. Отриманні дані наголошують на тому, що в зовнішній, як і у внутрішній, системі цінностей існуючі показники являються в деякій мірі слабким видом інструменту впливу на зовнішньополітичну діяльність України. Відсутність стратегій щодо базових пріоритетів держави разом з невідповідністю громадянського суспільства в різних сферах життєдіяльності потребує впровадження структурних змін задля поліпшення міжнародної ситуації.

Щодо зовнішньополітичних аспектах, то Україна займає наразі майже пріоритетне становище стосовно сучасних глобалізаційних викликів. Підтримка більшості Цивілізованого світу надає позитивний сигнал стосовно майбутніх взаємодій. Акцент на міжнародні політичні блоки для України стають головним пріоритетом в подальших кроках на середньострокові перспективи.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ ТА ЗАСОБИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Заради якісного досягнення пріоритетів України на міжнародній арені, слід навести погляд, спочатку, на внутрішньодержавні перетворення.

Найголовнішим викликом для суспільства України являється вирішення проблеми з дезінтеграцією суспільних процесів в ключових аспектах громадянських взаємовідносин. Взаємне нерозуміння серед різних територій України та їхнє відцентровування, яке супроводжувалось просуванням регіональних та іноземних суб'єктів власної політики загострило проблему нормального транзиту влади після розпаду СРСР. В Україні навіть через 30 років, досі залишаються відкриті рани щодо суспільного взаєморозуміння, тому і винайдення способу гуртування нації, наразі залишається актуальним дотепер.

Спершу, слід вирішити питання щодо логістики економічних зв'язків та цінностей, фіксацією їх та встановлення контролю з допомогою інституцій. Ці інституції повинні мати міць та незмінність в незалежності від політичної кон'юнктури та фінансових потоків.

Так як економічні сили, зазвичай, з плином часу стають політичними суб'єктами через їхнє природне бажання зростати, то українська влада має концентруватися через призму фільтрів органів влади, які матимуть функцію охоронця з пропуску найбільших гравців відносно рівня їх патріотичної приналежності до країни. Економічна та політична стабільна еліта являє собою природній стан речей в кожній сталій країні. Адже тільки після створення конкурентної та загальноприйнятої ієрархії можливий рух у майбутнє.

Процес переходу в патріотичне русло великих гравців економіки в Україні збігається з закономірним наростанням матеріальних активів та зв'язків, які отримуються з моменту отримання незалежності та запуском приватизації. Неконтрольований перерозподіл топових благ та прибутків призвів до олігархії, яка може змінитись на економічну еліту тільки з або

плином часу, або з урахуванням політичної волі та швидкої зміни законодавства незважаючи на сформованість та загрози з боку мафіозного лобіювання.

З історичних подій можна зрозуміти, що Україна мусить обрати швидкий законодавчий стиль формування економічної еліти та поведінки, зважаючи на такий фактор як війна з Росією, який вимагає негайного та швидкого перетворення.

Так як в українській державі сформувалося поки, що тільки одне впливове економічне покоління, яке наростило свій капітал в основному після 90х – 2000х., то можна спрогнозувати суттєвий опір з боку великих фінансово-промислових груп. Особливо не треба забувати про ті фінансові групи, які є сателітами з російської політики, а тому мають потенційну загрозу, мають всіляко витіснитись з стратегічних сфер управління національним господарством України. Патерналізм в державі неминучий, адже в умовах слабкої гри з самого початку, реформування сектору економіки повинно відбуватись практично згори, і тільки тими партійними силами, котрі пройшли відбір часу щодо довіри громадянського суспільства.

Ці партії мають взяти на себе найбільшу відповідальність з формування судової реформи, яка, спочатку, переведе всі олігархічні стани в просто великий бізнес, а потім зафіксує базові правила безпеки, через котрі буде дуже боляче переступати, або ж неможливо.

Зараз, не додачу до слабко судової систему, котру слід реформувати, з'являється її побічний ефект - слабка концентрація економічної потуги всередині України. Наразі кожна область, в залежності від їх географічного розташування, має широку залежність до країн сусідів, тому і потенційна небезпека, чи то в торговельних війнах чи то в війнах щодо найманих працівників може призвести до швидких і болючих процесів, до яких слід готуватись заздалегідь[13].

Досвід Катару показав, що навіть в повній навколишній ізоляції (час від часу більшістю країнами-сусідами Катару на Близькому Сході), вихід до

морських шляхів та підтримки віддалених потужних союзників дає більшу змогу маневрувати, ніж залежність від Сходу чи Заходу.

Опертя на Чорноморський регіон, США та Канаду разом з розвитком технологічного сегменту має стати головним найбільш успішним фактором внутрішньої стабільності на законодавчому рівні з прийняттям відповідних доктрин. Тому хоч і незалежність економічної діяльності та децентралізація коштів є гарною перспективою для будь-якого регіону України, в залежності від їх нагальних потреб, не слід забувати головну роль центру, як магніту, який повинен тягнути всі політичні процеси в віддалених регіонах до центру, з можливістю швидкої допомоги від залежності сусідніх держав. Тобто економічний зв'язок як фактор зшиття країни в єдину потужну систему, є в сучасному світі основним атрибутом стабільності, розвитку та гарних перспектив на міжнародній арені. Насамперед головною функцією центру країни являє собою формування такого типу політики, який зміг би створювати залучення всіх регіонів у спільну роботу один з одним.

Економічне зшиття також може стати основою для правильної політики стосовно повернення окупованих регіонів. Адже саме матеріальні блага, на даний час, виступають основним важелем впливу на бажання та настрої людей. Вміле затування в свою економічну сферу та чітка гра на важелях стримування та блокування матеріальних ресурсів разом з якісним інформаційним приводом може з легкістю переконати будь-яку територію в абсурдності сепаратистських настоїв та повернення до нормального життя.

Всілякі шантажі з боку агресора, як наразі Росії, заради поступок в економічному та матеріальному послабленні мають бути неприйнятними, а гра на економічних важелях України стати основою її майбутньої політики в наступні 10 років. Географічна гнучкість та формування нових економічних центрів на противагу окупованих - головна ціль українського уряду.

Плюс, ще одним фактором нестабільного економічного та соціального клімату виступає катастрофічний нерівномірний розподіл благ, навчання та інформації у різних регіонах України, особливо в сільській місцевості. Наразі

доступ до ЗМІ та стабільне покриття мають лише міста. Сільська місцевість відірвана і матеріально-технічно і ідеологічно відстаючи при цьому на роки з перспективи розвитку місцевості. Хоч і децентралізація дала потужний розвиток для місцевих громад, без загальнонаціонального підходу з питань інформатизації та накопичення сучасної матеріальної бази щодо навчання для приблизно 13 млн. людей сільської місцевості не обійтись. Має бути затверджений проект національного масштабу щодо застосування та навчання сучасних цивільних технологій та формування кадрів на місцях на прикладі Естонії, де 95 % населення є найбільш розвинутим цифровим суспільством.

До перспективних видів виробництва в подальші 5 років належать сектори сільськогосподарського виробництва та важка промисловість. Ці два сектори давно стали історичною основою для процвітання України, і саме якісне впровадження реформ з умілою приватизацією в цих секторах спрогнозує ефективність розвитку держави на середньостроковій перспективі.

Вміла приватизація є необхідною умовою для процвітання країни, адже тільки власники сільськогосподарських земель можуть проводити роботи з виробництва довгострокових культур, що збільшить конкурентоспроможність на світовому аграрному ринку. І цього впливає і додатковий плюс. Тобто після приватизації українська держава повинна запуснути субсидювання важкої промисловості у вигляді машинобудування для забезпечення сільгосптехніки майбутніх періодів, тим самим, закрити цикл індустріального розквіту, поєднавши аграрний сектор та промисловість.

Вся політика розвитку повинна наслідувати цей вектор, не тільки з урахування працевлаштування населення незалежно від регіону, але і створення передумов до переходу нового постіндустріального суспільства, де економіка України буде відігравати одну з провідних ролей в забезпеченні продовольства в світі зважаючи на тенденції щодо потреби збільшення забезпечення продовольчими товарами різноманітних країн.

Наступним вагомим фактором, який повинен вирішити уряд України – це боротьба з глибокою корупційною культурою. Зважаючи на перехідний період в зміні настоїв населення щодо ставлення до олігархату та високий рівень прагнень до змін в ієрархії управління держави, Україна стоїть на порозі суттєвих перетворень та зміни ключових акторів в управлінні та розвитку держави. Саме тому вирішальним фактором цього аспекту повинно стати всеохоплююче реформування судової та правоохоронної діяльності.

Для контролю цього процесу повинні бути введені жорсткі антикорупційні міри, та швидке реагування на саботаж в цій сфері. Насамперед, важливо розвивати громадянське суспільства, щоб воно мало легітимне право впливати на незаконні дії різних течій вертикалів влади. Тому для боротьби з мафіонізацією України слід залучитись підтримкою більшості Європейських країн, адже тільки в них на даний момент є справжні важелі впливу на чесність та прозорість даного питання. Проте, слід не забувати про власний контроль цього втручання задля недопущення заохочення європейських країн щодо втягування їх в українські корупційні скандали[29].

Також без міжнародного партнерства на даному етапі не обійтись в такому чутливому питанні як енергетика. Адже так як енергетичні потужності Донбасу окуповані, Україні слід провести масштабні зміни в забезпечення потоків сировини для енергії з інших внутрішніх територій та розвивати власні потужності в сфері сланцевого газу та розвитку вугільних родовищ у інших областях. До всього цього на даний момент наразі головною та стратегічною основою енергетики найближчі роки повинні залишатися атомні потужності, тому державний захист цього ринку є неминучим.

До головних завдань енергетичного комплексу повинні належати такі питання як створення стратегічного запасу нафтових продуктів, скрапленого газу та формування диверсифікації поставок разом з демонополізацією

всього ринкового сегменту енергетики з втриманням безпекових важелів впливу на постачання енергії з боку держави та захисту споживачів[3].

Стосовно формування владної вертикалі, то тут слід фокусувати цей аспект через призму появи такого явища як пост майданне суспільства та ветеранів. Саме загальне усвідомлення суспільством, що час взяття на себе влади вже давно прийшов і нові еліти на усіх рівнях повинні інтенсивно та структурно змінюватись, має відбуватись заміна номенклатурного прошарку. Отже, чітка та роз'яснювальна робота з мобілізації населення та залучення їх у різні неформальні та формальні організації, які в подальшому повинні стати основою всіх гілок влади, і є головним завданням держави Україна з формування нового типу суспільства.

До формування чіткої владної вертикалі та міцного громадянського суспільства належать і питання формування нормальної програми розвитку в системі етнополітики. Адже без узгодження та створення систем стримувань та противаг для різноманітних етнічних груп буде важко сформувати загальнодержавну позицію щодо не тільки внутрішній, а й зовнішніх питань. Насамперед, Україна має ретельно обмежувати усі пропозиції та вимоги щодо третіх сторін, чиї народи перебувають та живуть в Україні. Проте їхня всеосяжна інтеграція з певними культурними вольностями має забезпечувати державі саме лояльність та патріотизм, а не ультимативний характер. Саме тому, пропонується повністю усунути експертів з інших країн, а натомість, формувати власне внутрішнє середовище, без підігрівання ззовні культурно-етнічних питань. Саме тому більшість культурних та релігійних фінансових потоків повинні проходити перевірку на місце походження, а краще, формування системи критичного фінансування тільки з місцевих потоків, та з допомогою України, тоді, як вливання з-закордону мають бути аргументовано обмежені. Ці системи мають контролювати не тільки етнічні та гуманітарні питання, але і релігійні та економічні.

Варто не забувати, що Україна має формувати з громадян саме майбутню основу соціуму, зберігати зв'язки та формувати в них бажання та

сили працювати на благо України з огляду на витрачені бюджетні кошти на їх розвиток та час. Кожен член етнічної групи, насамперед, повинен розглядатися як громадянин України, який в майбутньому повинен виконувати суспільно-важливу функцію, а тому їх адаптацію для загальнодержавного сприйняття має контролювати різноманітні гуманітарні та інші служби.

З усіх питань, виступає наступний аспект – культура. Культура України є глибшою за всі сусідні культурні середовища. Саме формування політики магніту до України в культурному плані має стати ледь не головною задачею в наступному десятилітті. Так як Україна була довго інформаційно закритою країною для світу, цей козир можна використати як провідник до міжнародного визнання та способу проведення політики як всередині країни так і ззовні. Політика часткового культурного ізоляціонізму (в основному від Росії) показала, що для України надолуження часу та потужностей в культурі має пройти прийнятний час для формування кістяка культурного пласту. За 4 роки після 2014 року, тобто з початку війни, українське усвідомлення свого «я» стало настільки сильним, що про Україну заговорив увесь світ та був вражений глибиною всього того пласту інформації, якої так не вистачало світу. Культура, музика, кіно, все за лічені роки піднялось на високий рівень світового значення. Отже і світ побачив не тільки швидкий адаптаційний потенціал а й трендотворчий. В цьому аспекті Україні навіть корисно взяти певні приклади з історії Японії та Південної Корею. Як в першому випадку, достатньо закрита країна Японія з почуттям гідності до власних традицій з додаванням технологій принесла собі славу як наступній потенційній глобальній державі у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Тоді як Південна Корея створила та фінансує цілі кластери центрів з формування культурного прошарку, що захищається державою, та й у той час, є форматом зовнішнього важелю впливу на міжнародні процеси, так як культура формується вже в глобальному понятті та є прийнятною для великої кількості людей.

Також Україна має взяти на себе контроль російськомовного контенту та направити його в своє русло, як показали проблеми з цим з погляду інформаційної боротьби відносно східних та південних регіонів. В нових реаліях має бути прийнята концепція взаємодії з будь-яким суспільством відповідно до викликів та загроз самої системи управління держави. Весь цей контент повинен бути тільки україноцентричним, тому що його можна використати в ближчому порубіжні, себто Білорусь та Росія. На ці території теж повинні здійснюватись впливи. І вся ця централізація в кінцевому рахунку повинна зближувати людей з різних територій до україномовних нових центрів культури в усіх, без виключення, великих містах.

Щодо нагальної проблеми з точки ведення політики в Україні, треба направити погляд на відновлення соціології як інструменту політичних рішень. Адже сьогодні, в дні підігрівальних дезінтеграційних процесів важливо створення моніторингової інституції, яка буде не тільки йти з часом в ногу, але й формувати заздалегідь перспективні погляди на суспільне життя. Мається на увазі, що заздалегідь підготовлена та сформульована мета політики завжди має бути підтримана народом на підставі загальнодержавних прагнень в поєднанні з реальними числами, які можуть обґрунтовувати різні політичні процеси.

Наступним визначальним фактором формування громадського суспільства виявляється в мілітаризації суспільства. Саме контрольоване та правильне формування відношення до міліарної складової держави є запорукою безпеки від зовнішніх та внутрішніх загроз.

З початком війни на Донбасі та окупації Криму Росією більшість політичних суб'єктів зрозуміли неминучість залучення військової сфери для прогресу держави. Довгий час на армію не зважали, і вважали цей інститут непотрібною часткою суспільства. Проте формування великого кола людей, котрі пройшли через горнило війни, сформувала нову реальність та новий досвід для суспільства, з яким прийдеться неодмінно рахуватись[5].

Адже в історії людства величезна кількість випадків, коли під час або після війни, учасники бойових дій приходили до влади з власним баченням щодо політики в державі. Україна не виняток, адже і так вже з кожним днем все більше з'являються нові, навіть молоді політичні гравці, яких сформувала війна. Вони можуть вести за собою людей та мають міцні цінності. Їхня реакція на суспільні проблеми часом створює більшу віддачу ніж стара звична система прийняття рішень. Кожне нове загальнодержавне або регіональне питання повинно неодмінно узгоджуватись з загальноприйнятими уявленнями ветеранського та активістського сектору.

Потенціал та досвід отриманий значною кількістю суспільства під час війни повинен неодмінно бути використаний. Держава як центральний інструмент прийняття рішень має сформувати політику залучення даних громадян у всі гілки влади, через їх найбільшу лояльність та розуміння власної гідності. Саме створення нового про шарку в інститутах влади може мати позитивний характер для України в майбутній перспективі. Цими людьми вже буде важче маніпулювати та впливати на них з позиції залякування.

Як би влада не боялась залучення людей з окупованих та інших територій у військовий сектор, саме ця ідея дасть змогу системної інтеграції земель у безпековий пояс держави.

З цього випливає, що розвертання широкомасштабної пропагандистської машини та формування економіки областей з військовим нахилом та відповідною ідеологією є неминучою.

На волонтерстві та публічному переконанні далеко не зайдеш в даних умовах, тому уряд України має сформувати систему та важелі впливу, котрі будуть корегувати та направляти поведінку громадян в східних, а подекуди в південних регіонах тільки в проукраїнські вектори.

З цього випливає, що інформація з боку України має бути контрольована. Було б нерозумно залишати таку кількість обманутих людей

наодинці з власними думками, а тому засоби спонукального характеру, незважаючи на певні протести, мають бути застосовані.

Політика Криму має формуватися навколо формування широкої мережі агентів впливу по всьому півострові. Крим є надважливою складовою зовнішньої політики України, а тому фактор його залучення повинен підніматись навіть раніше за Донбас, і робитись акцент, з чого все почалось.

З урахуванням всіх внутрішньодержавних перетворень, паралельно мають відбуватись істотні кроки стосовно пріоритетів України на міжнародній арені за наявних засобів.

Процеси, що відбуваються на тлі глобальних змін безпосередньо впливають на майбутній розвиток в Україні, особливо роблячи акцент на складовій глобалізації та напруженості на міжнародній арені, а також порушення гарантій міжнародної безпеки щодо України відповідно до останніх подій. Єдиний правильний вибір здобуття стабільності розвитку це становлення та усвідомлення важливості бути як мінімум регіональним гравцем, себто суб'єктом, в широкому сенсі цього розуміння, в міжнародній політиці. Саме взята, свідомо, на себе відповідальність бути сильнішими, чим від України очікують в усіх аспектах, передбачає формування широкої системи противаг і стимулів для забезпечення провідних позицій держави серед розвинутих та прогресивних країн.

Головним фактором міжнародної політики України на сьогоднішній день виступає війна з Російською Федерацією. Потуги Кремля проявляються реакцією на зміну вектору розвитку Україна, яка довгий час знаходилась в безпосередній орбіті російських інтересів через прокремлівські уряди та інші механізми впливу, котрі дістались у спадок від Радянського союзу.

Головна мета української політики на найближчі роки виражається в скиданні оков війни, відновлення цілісності держави та перегляду всіх міжнародних договорів та політичних блоків.

Стан війни вимагає від політики радикальних та швидких перетворень. Вплив Росії великий, їх прагнення в дестабілізації та нівелюванні незалежності очевидні. Тому єдина дієва політика уряду України полягає у всеохоплюючому протистоянні супроти російській агресії, і всім тим явищам, яке російське керівництво та суспільство представляє.

Найголовнішими пріоритетами України повинні бути задля вирішення конфлікту наступні кроки:

1. Усунення корумпованого сегменту в управлінні державними структурами, що є найголовнішим пріоритетом ще з часів 90-х.
2. Застосування комплексного підходу щодо поведінки до дій країни агресора та вирішення пріоритетів для наступу.
3. Вирішення питання з «п'ятою колоною», що фінансується Росією.
4. Створення загальнонаціонального уявлення щодо міжнародних організацій по всіх території України, не зважаючи на регіональні та етнічні особливості.
5. Підготовка потужних кадрів в усіх видах влади задля забезпечення безпеки, надійності та обізнаності в питаннях, особливо з РФ.

Щодо загроз, про які потрібно постійно та наполегливо турбуватись, так це створення правильних стосунків з світом, а особливо з Заходом. Тому що, в останній час досить чітко спостерігається бажання європейських країн віднести цей конфлікт на узбіччя світової політики, що опосередковано підтримується різними агентами та групами впливу фінансованими з Кремля. В момент трансформації таких інституцій як ЄС та ООН українське суспільство повинно структурно та послідовно, з рішучістю, зайняти позицію непримиренності з неякісним порядком денним, та забезпечити просування свого правильного бачення ситуації, тобто «Про Україну з Україною».

В даному випадку в Україні є два правильні шляхи та стилі поведінки для вирішення проблеми війни з Росією.

Перший шлях полягає в усесторонньому залученню міжнародних посередників та створення загальносвітового опору за допомогою

міжнародних норм, дипломатією та матеріальними тисками. Піднімати питання війни на абсолютно всіх майданчиках та судах, створення бази юридичного опору задля забезпечення позовів України з метою відшкодування збитків та втрат. Притягнення військового контингенту ООН до вирішення бойових завдань.

Другий шлях полягає та впливає з першої, тільки на основі твердості характеру та бажанню наступати на агресора, не тільки дипломатичними, а й військовим методом. По-перше, потрібно нарощувати справді матеріальну забезпеченість та силу з усією супутньою мілітаризацією суспільства. Взяти досвід воєн Ізраїлю, Хорватії за основу. Відтягувати час з метою санкційного тиску та створення підривної діяльності в самій Росії з метою прибрати уряди пост-комуністичних диктаторів, бажано не тільки в Росії а і в інших СНД. Агресивна внутрішня політика, з метою консолідації влади та об'єднання її з діаспорною підтримкою. Повна модернізація суспільства на базі західних країн[5].

В залежності від обраного шляху сформується майбутня картина бачення взаємовідносин в світі. Проте, другий сценарій, при правильній ієрархії влади та бажання Українського народу матиме більші перспективи в розподілі сил в регіоні. Адже, тоді як перший варіант може сформувати позицію країн в Східній Європі, як статус кво, без основ майбутнього реального військово-політичного суб'єктного гравця в даному регіоні. Єдиним занепокоєнням цього проекту виступає величезні зусилля та кошти, необхідні для кардинальної реформації суспільного устрою. Проте, кістяк, сформований в відповідних конфронтаціях на різних платформах разом з мілітаризацією та підготовки значного резерву у суспільстві, в подальшому дасть змогу мати гарантійні безпекові та прогресивні перспективи щодо наступних міжнародних викликів.

Досвід військових зіткнень в сучасних умовах показує неминучість налаштування суспільства у більш серйозніший формат, якщо дане суспільство реально бажає розвиватись та існувати на власних правилах.

Україні, як можливо потенційній наступній регіональній силі, крім дипломатичного важеля слід фокусувати всі сили і у військово-економічній сфері. Не зважаючи чи то на найкращі чи на найгірші сценарії подій, саме резервний баланс сил вирішуватиме політику Східноєвропейського регіону в подальшому. Тому, свідоме взяття на себе відповідальності Східного рубежу, з усіма викликами та потенційними перспективами від навали російських нападків дасть змогу віднайти своє призначення для нового світового устрою для України на даному етапі міжнародних відносин.

Україну повинні розглядати в ЄС та НАТО як головного стримуючого партнера на найближчі роки. Так, як фактор Польщі у зоні буферу відпав, зрозумілим є політика перекидання цієї функції на Україну.

Головне, в сучасних умовах, не віддавати Українські інтереси на другорядні платформи. Фактор України має виступати найголовнішим у ЄС, з відповідною підтримкою НАТО у європейському регіоні.

Головне, що потрібно пам'ятати, що домовитись не вийде, і Україну чекає лише геополітична гра з великими розкладами, тому такі фактори як союзницькі сили та власний армійський потенціал матимуть головний важель в боротьбі проти Росії.

Існує два моменти в взаєминах з Євро-Атлантичними структурами.

Перший полягає у створенні договору між НАТО та Україною, так званого «співробітництва розширених можливостей», про яке писалося в 2 розділі даної роботи, де описувалися мінуси такого рішення. Саме на підставі невідповідності цього договору, українська дипломатія має зробити все, щоб Україну ніколи не виносили в окремий вид взаємин, який має слабкі гарантії безпеки без перспективи нормальної участі в організації НАТО[28].

Другий, більш вигідний, сценарій НАТОвської взаємодії з Україною фокусує увагу на створенні субрегіональних організацій альянсу та формування їхньої специфічної політично-військової безпеки. «Бухарестська дев'ятка» чудово вписується в геополітичні суб'єктивізаційні починання України. З точки зору регіонального формування блоків країн, українська

держава має шанс сформуватися як центр формування політичної картини даного регіону. Географічне положення в Чорноморському регіоні, маючи давні усвідомлені політичні переваги, має підвищити голос міжнародної політики щодо України в поважному статусі, перш за все через величину території та найбільшу кількість населення[28].

Саме за субнатовські організації Україні і слід триматись в середньостроковій перспективі, так як це поступове перетворення на вагомий суб'єкт політики в регіоні з власними амбіціями та баченнями. Адже після таких перетворень реально з'являється шанс на вступ до НАТО під проводом нової модернізованої структури відповідно до викликів сьогодення.

Політика щодо ЄС є дещо складнішою та дорожчою по своїй суті, через різне сприйняття України в різних субрегіонах Європи. За роки незалежності досі спостерігається той фактор, що українська влада поки не навчилася користуватись благами діаспори на свою користь. До прикладу, знаходиться до 1 млн. заробітчан в Середземноморському регіоні Європи, який залишається найменш пов'язаним з Україною, вважаючи її додатком без політичних прав [29].

Загалом Україні на середньостроковій перспективі потрібно вибрати свідому стратегію завоювання ринків як економічних так і гуманітарних. Створити систему чуттєвої дипломатії, адже в Європі досить багато країн з проблемами сепаратизму та інтервенції інших держав, особливо в Східній та Південній. Саме на болючі теми і повинна українська дипломатія робити акцент.

Найголовнішою та найбільш впливовою силою в українській дипломатії має бути та посилюватись відносно Європи саме «м'яка дипломатія». Тобто близькість та пріоритетність культурного та гуманітарно-освітнього досвіду повинно створювати фундаментальні підвалини для спільного розвитку та переманювання Європи на свій бік.

Рішуче переконання НАТО та Європи в без альтернативності у співпраці з Україною, особливо проти Росії повинно нести повідомлення, що

«Україна – це майбутнє та захист Європи від сучасних загроз». Потрібно донести справжню думку в загрозованих намірах Росії не тільки українському суспільству, а насамперед і для всього субконтиненту.

Але в загальному, найбільший союзник в даній історії є США. Тому що поширення впливу демократичних інститутів та відштовхування Росії на Схід є природною політикою для приборкання реваншистських методів, що проявляються в посткомуністичних краях. Ця життєво необхідна стратегія виливається в сприйнятті України як нового Східного рубіжного союзника, що буде стримувати російські потуги щодо повернення статусу кво, або наддержави. Тому саме США та зовнішня діаспорна підтримка повинні стати для України основою в зовнішній політиці в середньостроковий період. Особливо в парі та залученням Канади як суб'єкта досить близького в гуманітарній і політичній сфері до України.

Політика щодо інших суб'єктів міжнародної політики має інший, багатогранний характер. Адже заграванням з КНР та іншими авторитарними чи тоталітарними країнами має нести обмежений характер. Так, як їхні цінності та безпекові норми не збігаються з українськими, слід уважно ставитись до позиції зближення з Східним Драконом. Китайський капітал несе перспективу росту в парі з загрозою політичного та інформаційного втручання.

В інших же регіонах світу, Японії та Південної Кореї, Україні слід грати на почуттях прагнень цілісності держав та спільної боротьби проти сепаратистських та окупаційних тенденцій. Налагодження військово-наукового та освітнього сегменту співпраці має стати пріоритетом з найрозвинутішими країнами поза НАТО та ЄС.

Наразі, Українська політика дещо має малі взаємодії зі світом, в основі якого знаходиться Європейський континент. Натомість, слід не забувати, що в перспективі слід виходити за рамки основних гравців, та рухатись також на південь. Пріоритетність країн Близького Сходу та інших південних країн мають стати історичним поштовхом виходу на нові, багаті ринки збуту та

взаємовідносин в політиці, котрі можуть вирішити спільні питання не тільки в технологічних сегментах, але й у інших складових, таких як постачання енергоресурсів та капіталовкладень.

Незважаючи на обмеженість міжнародних політичних блоків, в Україні мають бути переглянуті економічні засоби стосовно власних інтересів.

Через досить довгі зовнішньо політичні промахи в зовнішній політиці в Україні склалася ситуація, коли українська експортно-імпортна впливовість не тільки не розвивається, а й перейшла в стагнаційний період з неприємними наслідками. На експортно-імпорту базу України половина, а точніше 50,3% експорту, припадає всього до 10 країн, що в свою чергу виражається і в імпортній політиці. Орієнтованість економіки на зовнішнього споживача виражається в чуттєвості на кон'юнктуру світової торгівлі. А отже і маневреність самої держави досить слабка в обличчі загроз чи загострень між будь-якими державно-політичними об'єднаннями[13].

Але загалом тенденції до наростання та розвитку виробництва та торгівлі в самій Україні є позитивними. Не зважаючи на суттєвий спад в усіх галузях, через фактичну, по більшій мірі, залежність від Росії, фахівці спостерігають збільшення торгівельних потоків завдяки тренду у відкритті торгівлі для інших країн, асоціації торгівлі з ЄС та перше місце Китаю в торговому партнерстві. Взагалі, членство в усіх топових торговельних організаціях і достатній відкритості економіки дає змогу швидко, до 5 років, модернізувати будь-яку галузь виробництва, навіть зважаючи на високотехнологічні аспекти. Зовнішня відкритість повинна стати вагомим аргументом в вирішенні багатьох зовнішньоекономічних питань. Єдиним питанням в цьому є тільки ефективна та гнучка законодавча база, яка має слугувати стимулом та захистом внутрішнього споживача не зважаючи на зовнішньополітичні загрози. Саме ця база на початку становлення сильної економіки повинна стимулювати розвинуті країни, а саме найближче, ЄС в переміщенні своїх потужностей в Україну, як країну, яка має наразі дешевшу

робочу силу, кваліфікований персонал та географічну близькість. Саме ці інструменти в подальшому дадуть більшу змогу впливати на політику в Європі, адже створюються зв'язки, які вигідно підтримувати всім учасникам економічних процесів, що неодмінно перенесеться в політичну складову.

Тому, якщо підсумовуючи, Україні потрібен тільки суттєвий прорив в взаємодії з торгівельним світом в послідовності: швидкі вагомні інституційні та структурні реформи – нарощування капіталу та інвестицій з-за кордону та розвиток власного дотичного та основного виробництва – впровадження політичних інструментів в економічній дипломатії.

Разом з економічними до сфер інтересів зовнішнього політичного курсу слід часто відносити також і енергетичну та зовнішньо-інституційну політику.

До енергетичної сфери Україна повинна ставити в середньостроковий пріоритет формування незалежності та самозабезпечення власного споживчого ринку, що в свою чергу дасть змогу вийти остаточно з орбіти російського постачання, так і не піддатися під нові види залежності. Це, наразі, в деякій мірі вже почало впроваджуватись починаючи з 2014 року, коли були запущені перші диверсифікації ринку газу, такі як трансфер з Литви, Польщі та Словаччини. Так і формування нового виду енергетики – використання скрапленого газу. Не зважаючи на чудову інфраструктуру постачання та вагомні інвестиції в сферу зеленої енергетики, залишається загроза її монополізації як з внутрішнього так і зовнішнього впливу [3].

У всіх цих аспектах, на короткостроковій та середньостроковій перспективі, Україні як країні відкритих можливостей, потрібно чітко та всеосяжно вибудувати політику взаємодії в найперспективніших, не тільки енергетичних, а й міжнародних інститутах, задля інтеграції, а потім і поширення впливу власних інтересів. Особливо на тій хвилі, що наразі починаючи з 2014 року Україна вибудувала міжнародну коаліцію підтримки проти агресії з боку Росії, що в свою чергу мусить перерости в плідну співпрацю в подальшому співробітництві.

І тільки всеосяжне внутрішнє перетворення, а саме з внутрішньої політики поки Україну розглядають на міжнародній арені, потрібно фокусувати свої зусилля в пріоритетних та швидких темпах розвитку задля переконання всього світу щодо поступового зростання нового вагомого суб'єкта міжнародної політики.

В загальному, українцями мають формуватися також і майбутні геополітичні тенденції. Історична основа її має складати Чорноморський регіон з оновленим баченням географічних та внутрішньополітичних оперть. У її основу має включатись функція справжнього «Східного рубежу». Структура суспільства, на основі постійної військової загрози, має обрости рисами схожими на ізраїльський досвід технологічного захисту. Має бути постійна готовність і можливість росту, зважаючи на вихід до моря та весь західний кордон разом з великим географічним простором та значною кількістю населення з відповідними фаховими здібностями. Воєнізованість має стати неминучою рисою українського суспільства.

До майбутніх подій, українська політична стратегія має взяти приклад війни у Хорватії, де витримка та дієва підготовка, в слушний момент, віднайшла правильний шлях деокупації їхньої території. Зважаючи на ризики у війні, Українська держава має сформувати власний пласт політикуму, котрий підготує адаптований варіант дій України зважаючи на специфіку регіону.

Також в майбутньому, Україні слід обрости рисами такої якості, як втручання в політику інших держав. Власні пріоритети не мають закінчуватись тільки в межах своїх кордонів. Політика щодо таких стратегічних напрямків як Білорус та Чорноморські країни мають стати ціллю політичного тиску, шантажу, вливання агентури та формування атмосфери вигідній Україні.

Інструмент революції показав, що ідеали та цінності України резонують в міжнародному середовищі. Саме тому месіанство та експорт власного бачення має стати інструментом формування зовнішньої політики.

Події в Гонконзі, Білорусі та інших критичних точках з політичними кризами тільки і чекають створення відповідних зв'язків, котрими потрібно вчитись маніпулювати. Політика на зовнішній арені має мати агресивну складову. Кожне питання, котре зачіпає українські інтереси має підживлюватись і фінансово, і інформаційно. Тому формування власних зовнішніх зубів має стати питанням часу разом з розвитком військового комплексу та зв'язків союзної дипломатії.

Висновок до розділу:

В даному розділі було аналізовано перспективи розвитку внутрішніх та зовнішніх політичних процесів України. Саме такий аналіз та стратегії впровадження змін на міжнародній арені дає шанс на посилення позицій української держави та утвердження суб'єктності у зовнішній діяльності. В ході дослідження були виявленні слабкі та сильні сторони, в залежності від яких, можна проводити системну та структурну політику, котра має забезпечити стратегічні переваги відносно різноманітних подій на світовій арені.

Також наголошується фокусування відносно нагальних питань, таких як: війна з Росією, та політичні кризи в Україні та за її межами. На цій основі було запропоновано певні види діяльності для стабілізації та покращення ситуації

ВИСНОВКИ

В даному дослідженню охарактеризоване бачення основних процесів зовнішньої політики України та їх аналіз теоретичних основ в сучасних умовах. Підводячи підсумки дослідження даної роботи можна дійти висновку, що Українська зовнішня стратегія це багатовекторний механізм, котрий постійно змінюється, прогресує, має певні важелі впливу та потребує перманентного плану дій відповідно до викликів міжнародних відносин. Цей план дій має завжди ґрунтуватись на певних базових принципах, інтересів та різного роду політичного склепіння.. Дане дослідження наголошує на необхідності вивчення кожного окремого аспекта в глибокому розумінні та правильну інтеграцію в мережу зовнішньої політики.

В представленій роботі було виявлено закономірності між дослідженням провідних вітчизняних та зарубіжних політологів минуло та теперішнього. А саме: уявлення, що не можна нехтувати політичними інтересами українського народу, підкреслюють її виняткове, в даному часі, географічне місце, наголошують на загрозах щодо небезпеки суверенітету не тільки для України, але й для всієї міжнародної системи безпеки. Власне на цих політичних вченнях вже задовго формується характер поведінки України на міжнародній арені з відповідними сценаріями та можливостями для маневру. Запровадження різнопланових стратегій дозволяло функціонувати відповідно до викликів історії.

На сьогоднішній день, великий пласт політичної культури вже сформувався відповідно до заданих ідей, проте з великим вкрапленням нової специфіки реальності, котра дісталась Україні після розпаду Радянського Союзу. Адже не можна ефективно проводити зовнішньополітичну діяльність без врахування внутрішніх викликів, котрі виливаються у зовнішні загрози, такі як війна з Росією. Аналіз теоретичних основ громадянського суспільства виявив значний пласт невирішених питань, котрі породжують все нові і нові конфлікти, що призводить до дисфункціональних наслідків в управлінні

державою, особливо з точки зору відносин з іншими країнами. Поряд тим, пропонується перегляд ставлення до України великими політичними гравцями та блоками, котрі мають наразі значний вплив та важелі. Саме виявлення слабких сторін як у внутрішньому так і зовнішньому політичному захисті дозволяє якісно скоригувати та структурувати владні повноваження заради посилення провідної позиції українських інтересів.

Наразі, Україна перебуває не тільки на географічному перехресті Європи, але і на перехресті глобальних змін. Боротьба з корупцією, іноземними агентами разом з вирішенням питання війни з Росією вимагає від України рішучих та послідовних дій. Опертями мають стати зміни як у різних громадянських сферах, так і в економічній та енергетичній потузі країни. Будь-яке ігнорування цих оперть може призвести або до уповільнення або до зупинення власних зовнішньополітичних прагнень.

Саме тому наголошується на важливості поміркованому контролі за всіма стратегічними галузями українського суспільства. Їх стимуляція має стати пріоритетом для майбутніх років. Адже комплексний підхід з фокусуванням на основні, нові склепіння української спроможності та можливостей мають стати головним завданням будь-якої владної вертикалі.

Також додатково, щодо самої суті зовнішньополітичної діяльності України було проаналізовано взаємовідносини з провідними блоками та гравцями на міжнародній арені. Наголошується на недопущенні віднесення українських питань на узбіччя геополітики, як у випадку ЄС та НАТО разом з вимушеної обережності втручання в такі стратегічні галузі як економіка та енергетика з боку КНР та інших сильних сторін. Узагальнюючи, такі дії загрожують не тільки національній безпеці України, але і світового балансу сил. Саме тому значний пласт інформації спрямований на акцентуванні проблеми створення вигідних взаємовідносин у вигляді «Про Україну з Україною» та «В дружньому об'єднанні з Україною». Формування політики вигідності як економічних, енергетичних, безпекових і культурних зв'язків являється головною стратегією зовнішньої діяльності. Адже

впровадження цих сфер у політичні інструменти впливу на близьких та дальніх країн-партнерів матиме значні дивіденди в майбутньому.

Головним же аспектом зовнішньої політики на даний момент виступає війна з Росією. І саме вирішення цього питання є ключовим моментом заради забезпечення розвитку держави. Охарактеризовані шляхи вирішення даного конфлікту поставленні в позиції всеохоплюючого протистояння, адже тільки такий варіант на даному етапі є найбільш прийнятним та логічним кроком зі сторони України. Дана робота акцентує увагу на вирішенні всіх питань тільки з огляду сили, рішучості та мобілізації всіх верст населення. Наголошується, що тільки досвід сильної політики з супутньою мілітаризацією є швидким та вирішальним способом володіти суб'єктивними важелями впливу. Трансформація всіх інституцій має відбуватись з врахуванням відкритої збройної війни. Коаліційні угоди мають формуватися на базі недопущення порушення Українських інтересів та її територіальної цілісності та недоторканості.

Відповідно до заданих завдань, окреслюються можливі напрямки руху в сторону вигідних політичних блоків, таких як НАТО, «Бухарестська дев'ятка» та «Міжмор'я». Охарактеризована неминучість та необхідність суб'єктивації регіонального гравця в Чорноморському регіоні та просування власних позицій з закріпленням провідного технічного та військового сегменту. Натомість, виносяться питання щодо недопущення нав'язування не вигідних політичних умов, котрі можуть не тільки заморозити конфлікти в даному регіоні, але і зашкодити безпеці територіальній цілісності України. В подальшому Україна має використати всі політичні взаємини з провідними країнами світу не тільки в безпековому сегменті, але й для розвитку довгострокових проектів на вигідних умовах.

Підсумовуючи, аналіз зовнішньої політики України та її особливості мають багатовекторний характер. Саме тому вивчення її характеристик та створення стратегій щодо плану дій є важливим сегментом життєдіяльності України, як охарактеризовано в даній роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Бжезинський про Україну- Бжезинський: Кореспондент// Новини журнал. – 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ua.korrespondent.net/world/3855983-bzhezynskiyi-pro-ukrainu-tsytaty-za-20-rokiv>
2. Винниченко, В. К. Заповіт борцям за визволення [Текст] / Володимир Винниченко. – К. : Криниця, 1991. – 126 с.
3. Газові конфлікти між Росією та Україною. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Газові_конфлікти_між_Росією_й_Україною
4. Геополітика: Посібник / А.И.Кудряченко, Ф.М.Рудич, В.О.Храмов. - К.: МАУП, 2004. - 296 с.
5. Горбулін В. П. Тези до другої річниці російської агресії проти України (20 лютого 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/GVROSagr_2016/GVROSagr_2016.pdf
6. Дугин А. Г. Проблема суверенной Украины // Основы геополитики. — М. : АРКТОГЕЯ-центр, 2000. — 928 с.
7. Історія Русів // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007.
8. Липа Ю. Призначення України Нью-Йорк, Говерла [Електронний ресурс]: <http://web.archive.org/web/20020529184559/tech77.hypermart.net>
9. Липа Ю. Чорноморська доктрина // Всеукраїнська трилогія / Василь Яременко (керівник проекту). — Бібліотека українознавства. — К : ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007. — Т. 2. — 392 с.
10. Липа, Юрій. Розподіл Росії = Partition of Russia : з 28 схемами і 1 мапою в тексті / Юрій Липа. – 2-ге справлене вид. – Нью-Йорк: Howerla, 1954. – 116.
11. Микола Костомарів. Книги битія Українського Народу / Із передмовою Михайла Возняка. Накладом товариства "Нові Шляхи". — "Новітня Бібліотека", Ч. 36. — Львів-Київ, 1921.

12. Михайло Грушевський Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. С. Сохань (голова) та ін. — Київ: Наукова думка, 1991—1998.
13. Міжнародні рейтинги України. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_рейтинги_України
14. Мультимедійна платформа іномовлення України: Укрінформ»: Україна є ключовою державою в сучасній геополітиці - Фукуяма: // Новини журнал. – 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3122406-ukraina-e-klucovou-derzavou-v-sucasnij-geopolitici-fukuama-na-bezpekovomu-forumi.html>
15. Науманн Ф. Срединная Европа.—Пгд.—1918.
16. Неофункціоналізм. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Неофункціоналізм>
17. Норманський формат. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Нормандський_формат#cite_note-RS-10-09-1
18. Перспективи Байлтіїсько-Чорноморської регіональної співпраці в умовах україно-російського конфлікту. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1/2 (25/26) 2015
19. Помаранчева революція: Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Помаранчева_революція
20. Потульницький В. А. Теорія української політології : курс лекцій Потульницький В. А. – К., Либідь, 1993. – 128 с.
21. Проект Закону про засади державної мовної політики Архівовано 29 травень 2012 у Wayback Machine.— Верховна Рада України
22. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність” Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 18.08.2017 № 605-р
23. Про різні проекти «великої угоди» і їх дискусії, див., напр.: Pinchuk V. Ukraine Must Make Painful Compromises for Peace with Russia // Wall Street Journal. 29 December 2016; Сушко О. «Ігри великих»: як Україні не загратися в гру, яка відбудеться?// Дзеркало тижня. 13 січня 2017. ;

- Dembinski M., Spanger H.-J. «Pluraler Frieden» – Leitgedanken zu einer neuen Russlandpolitik // HSFK-Report. 2017
24. Північний потік 2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Північний_потік-2
25. Радіо Свобода: Переговори між Вашингтоном і Москвою: Кіссінджер має відвернути нову Холодну війну: // Новини журнал. – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/28200078.html>
26. Рудницький С. Політична географія України / С. Рудницький; (упоряд. і автор передм. П. Штойко). – [б. м.]: Гердан, 1998. – 279 с.
27. Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України? / С. Рудницький.: - Львів: Світ, 1994. – 416 с.
28. Україна попросила НАТО партнерство розширених можливостей. 24 канал // Журнал Новини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://24tv.ua/ukrayina_poprosila_u_nato_partnerstvo_rozshirenih_mozhливостey_shho_tse_oznachaye_n1228091
29. Україна та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Україна_і_Європейський_Союз
30. Українська призма: Зовнішня політика 2018. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2019. – 258 с.
31. Українська справа зі становища політичної географії / Степан Рудницький. – Берлін: Укр. Слово, 1923. – 282, [2] с. – (Бібліотека "Українського слова" ; ч. 40).
32. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків : у 3 т. / Д.І. Яворницький ; пер. з рос. І.І. Сварника. – Львів : Світ, 1990.
33. Budjeryn M. The Breach: Ukraine's Territorial Integrity and the Budapest Memorandum // Wilson Center NPIHP Issue Brief. 2014. № 3. www.wilsoncenter.org/publication/issue-brief-3-the-breach-ukraines-territorial-integrity-and-the-budapest-memorandum; Manaeva Rice N., Rice D.P., Hall H.L. Ukraine at the Fulcrum: A Nuclear House of Cards // International Journal

- of Nuclear Security. 2015. № 1; Galaka S. Ukrainian Crisis and Budapest Memorandum: Consequences for the European and Global Security Structures // *Ukraine Analytica*. 2015. № 1. P. 45-51;
34. Budjeryn M., Umland A. The Nuclear Fallout of Trump's Possible Détente with Putin // *Harvard International Review*. 16 February 2017.
35. Fedorenko K., Umland A. How to Solve Ukraine's Security Dilemma? The Idea of an Intermarium Coalition in East-Central Europe // *War on the Rocks*. 30 August 2017.
36. Foxall A., Pigman L. Ukraine's Stalled Revolution: Kiev May Talk Like Brussels But It Acts Like Moscow // *Foreign Affairs*. 29 June 2017; Minakov M. Reconstructing the Power Vertical: The Authoritarian Threat in Ukraine // *Open Democracy*. 29 June 2017; Umland A. Zurück zu einem patronalistischen Regime in der Ukraine? // *Religion und Gesellschaft in Ost und West*. 2017. №№ 7-8. P. 13-15.
37. Härtel A. Westintegration oder Grauzonen-Szenario? Die EU- und WTO-Politik der Ukraine vor dem Hintergrund der inneren Transformation (1998-2009). Münster, 2012.
38. Kjellen, Rudolf. Die Grossmächte und die Weltkrise.—Leipzig und Berlin.—2. Aufl.—1921.—S.196.
39. Mackinder, Sir Halford: *Democratic Ideals and Reality. A Study in the Politics of Reconstruction*.—New-York.—1944.—P.135.
40. Petrov R., Van der Loo G., Van Elsuwege P. The EU-Ukraine Association Agreement: A New Legal Instrument of Integration without Membership? // *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*. 2015. № 1. P. 1-19.
41. Potter W. The Politics of Nuclear Renunciation: The Cases of Belarus, Kazakhstan, and Ukraine // *Henry L Stimson Center Occasional Papers*. 1995. № 22; Pifer S. *The Trilateral Process: The United States, Ukraine, Russia and Nuclear Weapons*. Washington, 2011.
42. Seton-Watson R.W. *Europe in the Melting Pot*. — London. — 1919.
43. Tiltman, H.Hessel. *Peasant Europe*.—London.—1934.

- 44.Umland A. How to Achieve a Ukrainian Success Story // Judy Dempsey's Strategic Europe. 4 July 2017
- 45.Umland A. Ukraine's Understandable But Senseless Hope for NATO Membership // Ukraine Alert. 4 April 2016; Pifer S. Will Ukraine Join NATO? A Course for Disappointment // Order from Chaos. 25 July 2017.
- 46.Weber M. Russlands Bebergang zum Scheinkonstitutionalismus. //Archiv f. Sozialwiss. u. Sozialpolitik. —1906.—Bd.XXIII.—Hf.1. Juli.—Beilage.